Högholmsgränd. 31.

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

KOLMAPÄEVAL, 22. septembril 1976 Nr. 71 (4161)

Tudengite sügisene suvepäev

Grupp üliõpilasi Metsakodus. (Foto Jaak Akker).

Eesti üliõpilaskond Rootsis suvepäevad (kuigi sügisepoolsed) Metsakodus 4. ja 5. septembril üllatasid osavõtjate arvuga.

Kui korraldajad olid arvestanud umbes eelmise aasta osavõtuga, siis oli saabujaid äkki kaks korda rohkem ja kui Uppsala-Stockholmi buss 55 noorega kohale jõudis reede õhtul, siis oli kohe majutusprobleem, mis tuli kiirelt lahendada.

Korralduse eest hoolitses presideeriv Uppsala üliõpilaskond Jaak Akkeriga eesotsas. Kuna oli suvepäev, siis lahke ilmataat näitas ka suvist nägu, mis aitas õnnestumisele kaasa.

Tegevuse poolel refereeris ajakirjanduses tihti esinev Aleks Miilits olukorrast praeguses Eestis, mis tekitas elava diskussiooni. Teostati ka muid diskussiooni- ja vaidlusfoorumeid aktuaalsetes küsimustes, näit. noorteaasta korraldamise kohta 1977.

Lõkkeõhtu, diskoteek, praetud vorstid — kõik see kuulus meeleolu juurde.

Eesti Noortetöö oli ka seekord subventsioneerinud kohalesõitu ja see oli kaugelt tulejaile teretulnud soodustus.

Riigipäevavalimised:

Pärast 44 aastat võimul kodanlus

Riigipäevavalimised 1976 lõppesid seekord kodanliku bloki võiduga. Uues riigipäevas, mis astub kokku 4. oktoobril, on kodanlastel 180 mandaati ja sotsialistlikul blokil kokku 169 mandaati. Seega on Rootsis võimul kodanlikud erakonnadesmakordselt pärast 44-aastast sotsiaaldemokraatide rezhiimi. Tuleb aga märkida, et antud mandaatide arv on preiiminaarne. Lõplik tulemus selgub alles kolmapäeval.

Ekspertide arvestuste kohaselt aga ei tohiks muudatusi tekkida, sel juhul maksimaalselt paari mandaadi võrra.

Riigipäevavalimised arvudes: Sotsiaaldemokraadid 152 mandaati, kusjuures vähenemine oli 4 mandaati. Kommunistid (vpk) said 17 mandaati, vähenemine 2 mandaadi võrra. Komparteist väljа astunud ja omaette tegutsev skp ei omanud mandaatide suhtes mingit tähtsust.

S.t. erakond ei ületanud 4-protsendi künnist mis on vajalik riigipäevale pääsemiseks. Sama tõkke taha jäi kinni kodanlik KDS, mis võrreldes eelmiste valimistega vähenes protsentuaalselt.

Suurim kodanlik erakond centern sai 86 mandaati, kusjuures tekkis olukord, et valitsust moodustav partei on niiöelda üks kaotajaist, vähenedes 4 mandaadi võrra.

Valimiste võitjad olid folkpartiet ja moderaadid. Neist

Järg lk. 7

Sada balti pastorit on vanglates

BOSTON (VES) — Läti luterlik kirikuõpetaja Janis Smits, kes hiljuti pääses vabadusse, andis pressikonverentsi Bostonis, jutustades usulisest olukorrast Lätis ja Eestis. Ta mainis, et umbes 100 kirikuõpetajat on praegu kommunistide vangistuses, mitmed nendest raske rezhiimiga töölasgrites. "Chr. Sc. Monitor" avaldas kokkuvõtte jutuajamisest 5-veerulise pealkirja all.

Smitsile ei antud luba töötada kirikuõpetajana, mistõttu tal oli võimata oma perekonda ülal pidada. 12 korda esitas ta palve väljarändamiseks, kuid iga kord lükati palve tagasi. Lõppeks tänavu kevadel ta pääses N. Liidust välja.

Pastor Smitsi olulisemad punktid jutuajamisel olid:

Nõukogude valitsus jälgib hoolikalt kirikuskäijaid ning katsub saada kirikutegelaste hulgast endale kollaboratööre.

Kirikuõpetaja tohib jutlustada vaid seal, kuhu ta on õpetajaks määratud. Seadusevastane on "õhutada" noori kirikutegevusele kaasa töötama või näiteks kirikukoorides kaasa laulma.

Piiblitest ja usulistest literatuurist on suur puudus. Paljudel kirikutel on vaid üks piibel.

Usuteadlaste väljakoolitamine Lätis on võimatu. Õppida saab vaid Moskva poolt määratud kursustel ja sealgi partei poolt väljavalitud kandidaatidel.

Mõnelgi õpetajal on lubatud rännata välismaale. Selletaoliste lubade omanikud on tavaliselt nõrgatahtelised kollaboratöörid. Läti kirikuõpetajad on arvamisel, et välismaale pääsejad vaimulikud on isegi kompartei liikmed.

Kõik telefonikõned välismaale heliiindistatakse.

Järg lk. 7

Aug. Mälk, randlased ja näitlejad

Kirjanik August Mälk viibis 30-ndal augustil oma romaani "Õitsev meri" dramatiseeringu proovil.

Kirjanikul oli pikem vestlus näitejuht Lensi Rõmeriga, kes teinud dramatiseeringu, ja näitlejatega.

August Mälk andis edasi oma mälestusi rannaelu igapäevastest detailidest, mis näidendi lavastamisel tahtsid õige miljöö ja loomingulise atmosfääri loomiseks.

Pildil näitlejad koondunud autori ja lavastaja (ja stsenaariumi) ümber.

Vasakult esireas: Epp Lohk-Sundström, Lensi Rõmmer, August Mälk, Tiit Kask, tagareas Silvia Silvéus, Helvi Klement, Edmar Kuus, Uno Tõnisson, Leena Uin, Peedu Järve, Katrin Sepp. (Foto: Jaak Kruusimägi).

EPL Kolmapäeval, 22. sept.

Immutus

Eestluse maapao neljanda aastakümne algust iseloomustavad kodumaa okupatsioonivõimu energilised ponnistused läänes asuva eestlaskonna oma mõju alla saamiseks ning samal ajal välismaale oma pildi andmiseks olukorrast ja ajaloost. Vahenditeks on olnud läände nii pagulastele kui ka nende keskkonnale saadetud trükised, aastaid kestnud töötlemine propagandaajalehe ja propagandaraadio saadete kaudu, mõjutuskatsed suurenenud suhtlemisel.

Ja nüüd ollakse valmis ofensiiviks: kirjandivõistlused pagulasnooorusele, läänes asuva eesti üliõpilasnooruse kutsumine nõukogude ülikoolidesse, tuusikute andmine kultuuriga seotud inimestele tasuta puhkusteks jne., samal ajal ka välismaal korraldades nõukogudelikke üritusi aadressiga nii pagulastele kui nende asukohamaa publikule.

Näiteks selgub viimasest Sirp ja Vasara numbrist, et Rootsis on 1977 aasta märtsikuus korraldamisel N. Liidu kultuuripäevade raamides "Eesti NSV kultuuripäevad" — eelmisel aastal tutvustati Uzbeki NSV-d. Intervjueeritud on nende päevade tegelikku läbiviijat Rootsis Harry Olti, kes 1944 tuli koos põgenikevooluga, ent nüüd on võitnud nõukogudepoolse lugupidamise mh. sealse kultuuriofensiivi Rootsi esindajana, brozhüüri koostajana, sealsete ja siinsete raadiosaadete produtseerijana ning viimati tõlgina N. Liidu-Rootsi sõprusühingu üritusel Stockholmis.

Kui omal ajal tehti tagajärjetu katse luua okupatsioonisõbralikku "oma ühingut" Rootsis, siis nüüd on nähtavasti sellest ideest loobutud. Neid üksikuid, keda on osutunud võimalikuks rekruteerida "suure kodumaa" sümpatiseerijate hulka, on saadud mahutada just eelmainitud Rootsi-N. Liidu sõprusühingu raamidesse ja tegevusse.

Nimed vilksatavad aegajalt propagandalehe Kodumaa veergudel (milline on teatavasti otseselt KGB organeid), kus nad esinevad kirjasaatjaina omaenda nime all ja kes teab, võibolla ka pseudonüümide all. Aastatega märksa tolerantsemaks muutunud eesti pagulus tõstab küll imestunult kulmu, võibolla paljud suurendavad distantsi, kuid sageli suheldakse samade inimestega nagu midagi poleks juhtunud.

On loomulik, et nii on tekkinud kiireid informatsioonikanaleid väliseestluse juurest nõukogude propagandaaparatuurini ja — KGB-ni. Siin on viimane pool teinud kahtlemata edusamme: immutust on hakatud sallima ja normaalseks pidama. See on nagu mingi topeltkodakondsuse vilju — topeltlojaalsus. Seda enam, kus rootsi autoriteetseimalt poolt, peaministri enda suu läbi soovitati sidemeid teaduslikul ja kultuurilisel pinnal võõra võimu alla sattunud endise kodumaaga (kõne Balti Instituudi viimasel konverentsil Stockholmis). Seda nähtavasti välispoliitilisest huvist lähtudes, sest balti poliitiline pagulus ei ole Baltikumi praegusele rezhiimile mingil viisil meelt mööda ja Rootsi kui väike maa suure naabri kõrval püüab end olukordadele kohandada.

Just sellest lähedusest on tingitud, et see, mida eestlastele, lätlastele ja leedulastele soovitatakse, on otse taunitav kaugete diktatuurirezhiimide puhul — kes tuleks mõttele soovitada tshiili põgenikke kultuurisidemetele sealse huntaga?

On seepärast mõistetav, et balti poliitiline pagulus on nendes mis viivad koostööle okupantide esindajatega, jätkuvalt reserveeritud. Sõja ajal tarvitati sõna kollaboratöörid, epiteet mis tohiks olla ka praegu omal kohal ja sama häbiväärne.

Kuid — asi ei anna häbeneda — riiklike toetuste taotlemise ajajärgul on kahtlemata oportuunne luua institutsioone, millised on "absoluutselt erapooletud". Nii kuulsime alles äsja Radio Liberty saates Stockholmis tegutseva Balti Instituudi sekretäri Imant Rebast temaga USA-reisil tehtud intervjuus kodumaa suunas kinnitamas, et "Balti Instituut on täiesti apolitiline asutus, kus kõiki küsimusi käsitletakse teaduslikule tööle nõuetava rangusega, instituut ei ole vähemalgi määral seotud ühegi pagulasorganisatsiooniga ja selleparast me loodame, et edaspidi tekivad võimalused ka koostööks meie rahvusvaheliste teaduslike konverentside ja erialaste sümposioonide raames nõnda, et nendest võiksid osa võtta ka meie nimekaimad kultuuriloojad kodumaalt".

Kompromiteeritud pagulasorganisatsioonidelt on aga millegipärast toetusi küsitud ja ka saadud. On ettevaatamatu ohustada selliste deklaratsioonide juures oma usutavust sel viisil. Ei ole ka loogiline, et apoliitilisuse poole püüdvad inimesed samal ajal ise kuuluvad poliitilistesse pagulasorganisatsioonidesse. Seda ei salli need, kelle käes on võti inimeste väljalaskmiseks Eestist, Lätist ja Leedust. Ja Liberty, Moskva poolt eriti põlatud raadio, on vaevalt viimasele usaldatav foorum. Võibolla on kuulajalgi vööras registreerida "pagulasorganisatsiooni" maine maharaputamise katseid.

Naiivne "vastastikuse kultuurivahetuse" romantika, mis keeldub vaatamast silma tõsiasjale, et ainus vahetus võib toimuda okupatsiooni ja KGB kanaleid kaudu — nii kaua kui see on avalik ja legaalne. Tõsiasi on see, et samal ajal kui raudeesriidetagune kirjandus, ka selgelt propagandaline, vabalt pääseb läände ja on müügil isegi pagulaspoodides, võetakse kodumaa külastajailt piiril ära viimasel ajal nii kirjasõna kui ka heliplaadid, sinna ei saa saata enamikku läänes ilmunud raamatuid ja on avalik saladus, et kodupoolsete inimeste väljapääsemise võimalusi kuidagiviisi ei saa nimetada vabadeks või üldse võrreldavaks siinse läänelise piiramatu liikumisvabadusega.

Isegi teadlased, üliõpilased kes võõrkeeli õpivad, ei pääse oma oskusi praktiseerima ja täiendama. Ja perekondade ühendamisest, nagu kogemused on näidanud, ei saa ka pärast Helsingileppeid asja.

Kõigele vaatamata ei ole pagulased sellest suletud maailmast praegu läänes ja siin maal just eriti populaarsed. Samal ajal peetakse neid kardetavaiks ka raudeesriide taga. Sealpool püüeldakse läände pääsnute apolitiseerimist kui eelastest nende politiseerimisele juba enda kasuks.

KLA

• Vastukaval

VENELASED on hiljaks jäänud, ütlevad poliitilised kommenteerijad. Nad pole oma väli-poliitilist plaani täitnud — preventiivsõda Hiinaga oleks pidanud toimuma hiljemalt 1974. Nüüd on juba hilja. Hiina on sõjaliselt ja tehniliselt liiga tugev ja kaitse poolest ka aatomisõja vastu varustatud.

Seda võiks nimetada ka Mao välispoliitiliseks pärandiuseks. Kommunistiik Hiina on surunud end võrdse osalisena globaalsete suurvõimude koimikusse, see moodustab ühe nurga kolmnurgas USA-N. Liit-Hiina. Ja mitte kõige nõrgema nurga, ammugi mitte. Sest aeg töötab Hiina kasuks. Riigil on kasutada üha kasvavad tohutud inimreservid, mis kaugelt (u. 75 prots. võrra) ületavad kahe ülejäänu liidetud resursid sel alal. Hiina on rahvusliikult peagu terviklik kompleks — vastandina eriti N. Liidu kirevale rahvastikulisele koostisele, kus venelased on jäämas vähemusse nn. vähemusrahvaste suhtes.

HIINLASED kardavad siiski ikka veel ümberpiiramist venelaste poolt, nagu kartis kaheringdesõda omal ajal Hitler. Hiinlastele meeldib kahest kurjast moodus, kus teda kui mandrivõimu ümbritsevad kahe võistleja baasid ja liitlased, mitte ühe, s.t. N. Liidu omad. Sellepärast — nii imelik kui see ka kõlab, on hiinlastel isegi pisut kahju sellest, et USA on kadunud Vietnamist ja selle lähemast ümbrusest, eriti kuna Vietnam ise on praegu vastuvaidlematult N. Liidu mõjusfääris.

HIINA-VENE TÜLI põhjustest on palju räägitud. Kahest peapõhjusest on tõenäoliselt Siber tähtsam — pealegi pole arvata, et see põhjus kunagi kaoks. Ideoloogilised vahekorrad võidakse kuidagi ära klaarida. Aga Siber — majandusgeograafide järgi maailma ainus säilinud suur toorainete baas — jääb.

Püsib olukord, et põhjapool valeldavat Hiina-Vene piiri elab ainult paarkümmend miljonit maailmatu laial maa-alal. Ja piirist lõunapool surub rahvastikuliselt piiri suunas sadade miljonite tugevune homogeenne mass. Juba selgete füüsiliste seaduste järgi peaks piir hakkama millalgi järele andma ja murduma. Piirid pole teatavasti elastsed, need ei veni nagu kummikile või -nöör. Muidugi on venelased vedanud piiri kaitseks poolsada diviisi, aga maailma ajalugu näitab, et ainult sõjalise jõuga on raske pikas perspektiivis tagasi hoida rahvastikulist survet.

ROOMA RIIGIGA oli 2400 aastat tagasi sama lugu. Roomlased olid küll ehitanud germaanlaste vastu tugeva müüri ja asetanud selle kaitseks garnisonid. Aga ometi varises piirikaitse germaanlaste pideva surve all — eriti kuna sel puudus roomlaste poolt vastusurve. Hiina oma müür pidas vastu. Aga sellele polnud ka pidevat ja rasket survet pärast seda, kui mongolid olid loobunud maadevallutamisest ja hakanud elama rahulikumatest ametitest.

MAO SURMA PUHUL saatsid venelased ja nende satelliidid kaastundetelegramme. Kuid Hiina saatis need tagasi — Peking ei tunnusta revisionistlikke komparteisid, mis on loobunud Marxi-Lenini õigest — võiks öelda õigeusklikust — õpetusest. Hiinlaste järgi on peasüüdlaseks Nikita Hrushtshov, keda saab õigusega nimetada kommunismi Lutheriks.

Nüüd tagantjärgi tehakse ka Stalinile kergemaid etteheiteid, et ta pole partei ideoloogiat küllaldaselt puhtana hoidnud. Võibolla mõeldakse selle all ka asjaolu, et Stalin laskis pärastisel ketseril Nikital stalinismi aja üle elada, kuigi Stalin muidu oli osav ja põhjalik parteid puhastama protsesside varal.

Protsessid olid muidugi ainult partei juhtivate jõudude jaoks. Lihtinimesed kadusid niisamuti ilma tseremooniateta üle öö — muzhikud on Venemaal alati olnud ajaloota mass.

VENE KARU aga pole kaugeltki hammasteta, seda ei maksa loota. Mitmel pool ollakse tema pärast mures. Tuntud Jugoslaavia poliitiline kirjanik Milovan Djilas — kes oma kodumaal korduvalt vangis istunud — hoiatab tõsiselt venelaste eest, eriti pärast Tito surma.

Alati leidub inimesi, kes arvavad, et vööra võimu all teenrit mängida on kenam kui olla iseseisvuse ajal tavaline inimene. Ja iseseisev Jugoslaavia on, selles pole kahtlust. Iseasi on muidugi see, et jugoslaavlastel isiklikult pole iseseisvust kuigi palju antud.

Kes olukordi kogenud, teab, et isiklik iseseisvus selge nõukogude rezhiimi all, s.t. N. Liidu satelliidina, kuidagi ei kasva, vaid tundub vaid kahanevat.

NAISÕPETAJALT Tidaholmis nõuab kommuun: toogu arstitõend selle kohta, et ta on vaimselt terve. Õpetaja oli kaevanud mõningad õpilased kohtusse sõimamise pärast ja kohus oli talle mõistnud kahjutasu. Nüüd leiab kommuun, et taoline inimene peab olema vaimuhaige. Õpetaja keeldub esitamast vaimse tervise tõendit.

Tendents on ju huvitav. Vana keskaegne tudenginali oli tciselt nõuda: — Tõesta, et sa pole eesel (asinus). Sellest tuli kodumaalgi omal ajal tuntud sõna — aasima. Idee paneb tänapäeval muigama.

Aga naerab paremini see, kes naerab kõvemini. Õpetaja peab tõestama, et ta on vaimselt terve. Mõnel ilusal päeval tuleb kodanikule kiri maksuametist: — Tõesta, et sa pole maksuametist petnud.

Meetodil on veelgi rohkem kasutamisvõimalusi. Toimub mõrv — ja kõigilt mõrvatu tuttavatelt nõutakse, et nad tõestaksid oma süütust selles asjas. Läänes peaks ikka veel kehtima põhimõte: Niikaua kui inimene pole leitud süüdi olevat, tuleb teda kohelda kui süütut. Aga kui nüüd sellele lisada punkt, et igaüks peab oma süütust enne tõestama. Mitte nagu seni, et see on prokuröri ja politsei asi tõestada inimese süüd. . .

Kenad väljavaated — eriti tänapäeva raali-ajastul! Kas teil on juba vastavatele ametiasutustele saadetud paber, et olete süüTu järgmistes selles kommuunis teostatud süütegudes. Lisa: 2587 süütegu.

KOOLIDES juhtub muudki huvitavat. Rootsi õpetajaid külastab inglise õpetaja, kes kurdab: — Meie kool ei pane enam üldse rõhku õigekirjutamisele. Leitakse, et see pole tähtis. Peaasi, kui lastel on külladaselt fantaasiat jä loominguvõimet. Kui küsida, missugusel tööl need õigekirjutuses nõrgad lapsed siis peaksid oma fantaasiat näitama, naerdakse meid välja. Mis te, rootsi kolleegid, ütlete selle kohta? Kas see pole ennekuulmatu?

Rootsi kolleegid vaatavad üksteiselt otsa ja puhkevad naerma, satuvad otse naerukrampidesse.

Inglane on solvunud: — Ma saan aru, et see kõik tundub teile naljakana. Aga saage aru, meile tundub see traagilisena. Teie võibolla ei usu, et niisugune olukord võiks haritud maailmas juhtuda?

Üks rootsi kooliõpetajatest saab naerust võitu: — Sorry! Aga me mõtlesime alguses, et sa räägid tänapäeva rootsi koolist.

TIMMUKURU

N. Liidu ühingu eesti õhtu

Vastavalt Tallinnas hiljuti otsustatud aktiivsuse suunamisele nn. suhtlemisühingu ürituste kaudu korraldas Rootsi-Sovjeti sõprusühing Stockholmis ARF ruumides "Eesti õhtu", kuhu kutsuti publikut kuulutustega rootsi pressis.

Kohale ilmus umbes 50 inimest, kellele rootsi keeles eesti kultuurist kõneles Tallinnast kohale saabunud Ülo Koit.

Teise esineja Tallinna raadios töötava Hillar Laane eestikeelse ettekande tõlgiks oli Stockholmi-eestlane Harri Olt.

Lühema sõnavõtuga ülikoolidest esines ka matkagrupiga kaasas olnud prof. Paul Ariste (grupp, kuhu ta kuulus, teostas ringreisi Rootsis).

Muusikalises osas esines Eestis populaarne rahvamuusika ansambl Leegajused (setu nimi leelutajaist).

Kontserdid Göteborgis Stockholmis

Sopran Lehti Aug ja viiulikunstnik Alfred Pisuke, kelle saadab klaveril Hiima Nerep-Mossin annavad oktoobris kaks kontserti eesti muusikast.

Göteborgis toimub kontsert laup., 2. okt. kell 15.00 Stenhammari saalis.

Stockholmis esinetakse laup., 16 okt. kell 16.00 Kontsertmajas Grünewaldi saalis.

Kontsertide kavas on sololaule autoreilt Evald Aav, Juhan Aavik, Lembit Avesson, Kaljo Raid ja Eduard Tubin, viiulimuusikaga on esindatud Juhan Aavik, Kaljo Raid, Eino Tamberg ja Eduard Tubin. See on erakordne võimalus kuulda nii uiatuslikku läbilõiget eesti muusikast meie silmapalstvamate helikunstnike esituses.

Päämsed Stockholmis eelmüügil Eesti Kultuuri Koondise büroos, Wallingat. 32-I, tel. 11 31 16. Büroo on avatud esmaspäevast reedeni kl. 10—17, neljapäeviti kl. 11—19.

Protestid Canberras

CANBERRA (MK) — Canberra Balti Komitee esitas hiljuti immigratsiooniminister Mac-Kellar'ile märgukirja, mis kritiseerib eestlaste, lätlaste ja leedulaste sisseränmu statistika ärajätmist ministeeriumi statistikabüilleteänist "Australian Immigratsion".

Nimelt on selgunud selle büllettäini viimasest numbrist, et arvulised andmed Balti rahvaste sisseränmu kohta, mida oli 1948 saadik näidatud eraldi, on nüüd nimetamata rahvuste (Others) arvudele lisatud, koos ukrainlaste ja teiste Nõuokogude Liidu poolt vallutatud rahvustega. Need rahvused on samuti protesteerinud. Komitee näeb selles Balti riikide Nõukogude Liidu poolt annekteerimise tunnustamise jätkamist ja nõuab, et ministeerium korralduse statistika kohta tühistaks, nagu liberaalide valitsus tühistas Balti riikide annekteerimise.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 687
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 215:—
Termin (4 kuud) ... kr. 78:—
Kuu ..... kr. 21:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1976

17. oktoobril on jälle valimised. Siis valitakse kirikuvolikogu.

Hääletuskaart
Et hääletada kirikuvolikogu (kyrkofullmäktige) valimistel pead olema rootsi kiriku liige. Kui sa oled hääleõiguslik valimistel 17. oktoobril, sel juhul oled sa juba saanud hääletuskaardi. See saadetakse välja koos septembrivalimiste hääletuskaardiga.

Sinu hääletuskaardile on märgitud, millises valimislokaalis sa hääletad ja millistel aegadel lokaal on avatud. Hääletamine toimub samal põhimõttel kui septembrivalimine.

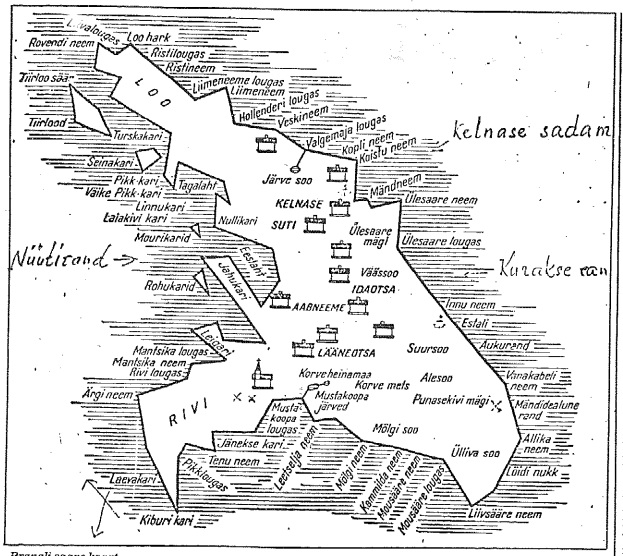
Postihääletus
Sa võid hääletada ka postiasutustes 23. sept. ja 16. okt. vahel. Juhul kui sa mõtled hääletada postil, pead kaasa võtma hääletuskaardi ja isikut tõendava dokumendi.

Valimissedelid ja ümbrikud
Nimedega valimissedelid on olemas üldiselt peaaegu kõikides valimislokaalides. Sa võid neid saada ka poliitiliste erakondade käest. Tühjad valimissedelid, milledele sa ise võid kirjutada parteinimetuse ja eventuaalsed kandidaadid, on olemas kõikides valimislokaalides ja postil.

Valimisümbrikud on valimislokaalides ja postil. Ümbrikke valimissedeli-saadetise jaoks võid saada poliitiliste erakondade, valimiskomisjoni või posti vahendusel.

RSV RIKSSKATTEVERKET
— den centrala valmyndigheten —

Prangli saare kaart.

Luteriusu pühakodade ajaloost Prangli saarel

Prangli saar, rootsikeelse nimega Wrangelsholm, asub Tallinnast itta jäävas Eesti ranniku saarestikus ja on pindalalt 6,38 ruutkilomeetrit. Sellel asub peale talude kinkakesi, heinamaid, soid ja järvi. Saare rand on haruldaselt kääruline. Prangilil asub peale muu veel luteriusu kabel, mille kaugest eelkäijast kõneldakse, et see olla merehädast päästnud kahe soomlase elitatud.

Merehädalised on saarele pääsnuina kandnud sõelaga vett, et kuhu sellest viimne tilk langeb, sinna püstitatakse kabel. See pühendatud Laurentsiusele. Saare vanemad inimesed mäletanud, et kabeli ümber leidunud vana matusepaiga tähisena ka riste sinna maetute haudadel. Hiljem ei ole sinna enam maetud.

Kui 1941 sügisel hukkus Prangli edelarannikul (koht märgitud juuresoleval kaardil ristiga) aurik "Eestirand", on selle surnuid maetud Prangli idaranna lõunaossa (koht jällegi märgitud ristiga).

1705 Rootsi merekaardil nimetatakse Prangilit Stoora Wrangöön. Sel ajal leidus seal 14 talu. 1550 aastatelt teatakse esimese kabeli olemasolust. See kabel lagunes ajajooksul ja kadus 1657 ranna tuiskjiiva. Jõelähtme kirik, kellele kabel allus, on järgmise kabeli ahitanud saare kagu rannikule.

Aastate pärast on Prangli elanikkond nõudnud selle lammutamist ja viimist sinna, kus asus esimene kabel. Soov täideti. Aga ka see vananes. Haljala mõisnik parun Georg Johann Stackelberg leidis Prangli külastamisel, et kabeli hävinemine ei ole kooskõlas elanikkonna usuliste ja moraalsete vajadustega ja laskis millegi pärast uue kabeli ehitada hoopis läänerannikule vastu rahva tahtmist.

Pühakoda pühitseti 1748 Kui ka see kabel iganes püüdsid saare elanikud mõjutada Jõelähtme kirikuõpetajat kabeli ülesehitamiseks. Sellest ei oldud aga huvitatud nii kirikuõpetaja kui mõisniku poolt.

Alles 1820 tehti Prangli kabeli uuesti ülesehitamise otsus kas mõisniku või kirikukonvendi poolt. Nüüd oli saare omanikuks saanud vahepeal parun Girard, kes nõudis, et jällekordne uus kabel tuleb ehitada endise kalmistu juurde. Elanikkond oli sellele vastu. Ehituspaiga valikuvabadus jäetigi elanikkonnale. Samuti ka ehitusmaterjali ja ehitusmeistri valiku osas.

Nüüd pooldas kabeli ehitamist ka Ida-Harju praost Schüdlöffel, kes oli sel ajal Jõelähtme koguduse õpetaja. Ta alustas 1829 raha kogumist kabeli püstitamiseks, mis kestis 17 aastat. 1846 sõlmis ta ka saare elanike soovil ehituslepingu soomlase Abram Lillebergiga, kes oli abielus Rammu saare eestlase Elisabeth Klamaspakiga. Ehituspaiga valiku vabadust kärpis aga Mõisnik Girardi ema, kelle soovil ehitati see Prangli läänerannale.

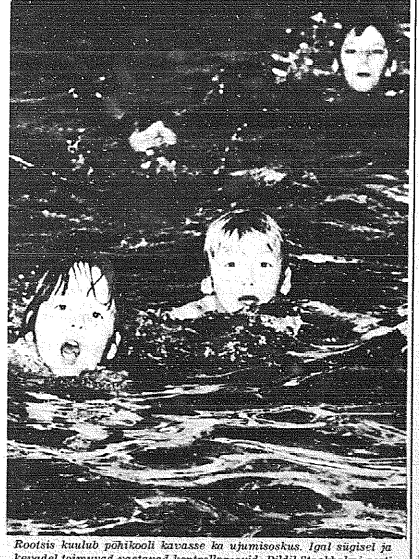
Lilleberg ehitas kabeli koos Juhan Klaamasega 1847 sügisest 1848 stigissuveni. 10. augustil 1848 pühitseti kabel praost Schüdlöffeli poolt. Kabelit täiendati ja kaunistati hiljem 1880 parun E. Girardi soovil, kes kinkis sinna ka esimese oreli.

Et Prangli kabelit sisustada ajakohaseks jatkas Jõelähtme uus õpetaja Loppenhove korjandusi. Korjatud rahaga osteti 1882 kabelile krooniühter, mis maksis 100 rubla, altarikann hinnaga 50 rubla ja ristimisvaagen 25 rubla väärtuses. Ka Loppenhove algatusel sai kabeli kellatorn uue katuse.

22. veebruaril 1909 osteti ja õnnistati ajakohasem orel. Raha selleks kogus Jõelähtme kogudus kontsertidega. Samuti kogunes annetusi. Parun Girard kinkis selleks oistarbeks koguni 100 rubla. Peale selle on ta annetanud veel 1908 teise 100 rubla kabelile uue tornikatuse ehitamiseks.

Kabel jäi püsima 1944. Mis sellest hiljem on saanud, selle kohta puuduvad andmed.

E. VRAGER

Rootsis kuulub põhikooli kavasse ka ujumisoskus. Igal sügisel ja kevadel toimuvad vastavad kontrollproovid. Pildil Stockholmi eesti algkooli õpilasi ujulas oma ujumisvõimeid tõendamas.

Ford ei ole rahul partei platvormiga

WASHINGTON (VES) – Asepresident Nelson Rockefeller esines kõnega Woodstockis, Vermontis, kus muuhulgas märkis: "Mul on kahju öelda, kuid ma ei usu, et republikaniide platvorm vastaks presidendi põhilistele poliitilistele vaadetele."

Republikaniide valimisplatvorm võeti vastu Kansases, kus selles Reagani jt. konservatiivide mõjutusel tehti rida muudatusi. Rockefeller oli ütelnud: "See ei kajasta ka minu vaateid. See lihtsalt ei ole mõõdukate republikaniide platvorm."

Eesti Selts Canberrasse

CANBERRA (EPL) – Austraalia pealinnas Canberras elab küll eestlasi, kuid senini puudus seal eesti selts. See viga on nüüd kõrvaldatud. Perekond Bergmani kodusse kogunenud 14 kohalikku eestlast algatasid Eesti Seltsi asutamise.

Asutavasse komiteesse valiti Reet Bergman, Erik Holm, Pille Jaason, Hilda Kirss, Johannes Pärn ja Helgi Randoja. Komitee esimeheks on Erik Holm. Kavas on alustadajärjekindlate kogunemistega ja kultuuriliste ning seltskondlike üritustega.

Canberras on varem tegutsenud eesti selts, milline aga likvideeriti 1964.

Relvakaubandus ka praegu maailma suurimaid ärisid

Relvakauplemine on praegu maailma suuremaid ja kiireimini kasvavaid ärisid. 1952 müüdi maailmas relvi kokku 300 miljoni dollari eest, tänapäeval on müük tõusnud 20 000 miljoni dollarini – nii suurt juurdekasvu ei näita ükski teine äriliik. USA, maailma suurim relvademüüja, saadab vanu ja uusi relvi üle kogu maailma – enim Lähis-Itta. Aga viimasel ajal ka Aafrikasse, et saavutada tasakaalu sinna vooranud N. Liidu relvadega.

USA-s elatub 350 000 inimest eksporditavate relvade tootmisest, eksport ise moodustab 7% USA kogueksportist.

Viimasel ajal on tulnud kuuldavale kriitilisi hääli. Isegi sõjaväelased hakkavad küsima, kas maailma varustamine relvadega lõpuks on kasulik USA enda julgeolekule. Jimmy Carter on lubanud presidendiks saades asuda kontrollima relvadega kauplemist.

Relvamüümise pooldajad väidavad, et USA peab oma relvadega – millega käib kaasas poliitiline mõjutamine – hoidma tasakaalu N. Liidu suhtes, kes muidu koos müüdavate relvadega vallutaks kaudselt poole maailma. Peaasi on, et "õiged riigid saaksid õiged relvad".

Suur osa relvadest on nii keerulised kasutada, et nendega peavad kaasa minema vastavad eksperdid. Arvatakse, et 1980 elab Iraanis u. 60 000 USA "nõuandjat". Kardetakse, et neid võidakse sõja puhul kasutada pantvangidena. Iraani praegusele rezhiimile vaenulikud grupid on juba teostanud atentaate USA nõuandjatele.

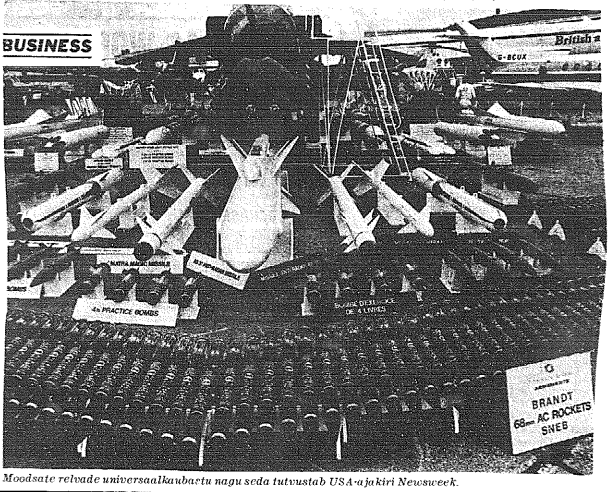
Alati on olemas risk, et USA-le sõbralik rezhiim võib asenduda USA-le vaenuliku rezhiimiga, kes sel puhul automaatselt võtab üle USA-st saadud relvad ja halvemal juhul pöörab need USA vastu.

USA ei müü aatomirelvi, kuid ta on müünud suurel hulgal vahendeid, millega aatomirelvi võib vaenlase kaela läkitada – rakette, laevu ja lennukeid. USA tugevad relvad on suurendanud metsikust – nälteks India-Pakistani sõjas. Praegu voolab Liibanoni sisse kõikjalt relvi, mis ei aita kuidagi kaasa sõja lõpetamisele. Aafrikas võib puhkeda sõdasid USA ja N. Liidu relvi omavate riikide vahel.

USA on suurim relvademüüja, teisel asub N. Liit, kolmandal Prantsusmaa, neljandal Inglismaa ja viiendal Iisrael müüb relvi. Kõik vabandavad end väitega: Kui mina ei müü sellele arenguriigile relvi, teeb seda mõni teine riik . . . N. Liit, kes omab ligi 30% maailmaturust relvade alal, müüb ala-arenenud riikidele väga keerulise konstruktsiooniga moodsaid sõjamasinaid – koos oma spetsialdistidega, kes aitavad neid masinaid kasutada. Selle juures on vene relvad odavamad kui läänemaised, sest riik maksab tööstustele meeleldi juurde, lootes poliitilisele kasule hiljem.

Suurimad USA relvade ostjad on Saudi-Araabia (2,5 miljonit dollarit), Iraan (1,3 miljonit), Iisrael (900 000 dollarit), Lõuna-Korea (600 000 dollarit) . . . ja Shveits (400 000 dollarit). Järgnevad Austraalia, Lääne-Saksamaa, Taivan, Jeemen, Kuveit, Maroko, Etioopia, Tai, Kreeka, Hispaania, Egiptus, Kanada, Inglismaa ja Pakistan. Vähemalt osa nende riikide kohta peab tunnistama, et need vajaksid hädapärast hoopis muid masinaid ja varustust kui relvi . . .

Relvadel on omadus "lahti minna". Relvade rohkus maailmas tekitab ebakindluse tunde. Need ei aita kaasa püsivaks rahuks. (EPL/AI)

Moodsate relvade universaalkaubastu nagu seda tutvustab USA ajakiri Newsweek.

• Mis juhtus

KAASTÜNDED TAGASTATI

Hiina juhtkond on saatnud tagasi N. Liidu, Poola, Bulgaaria, Tshehhoslovakkia ja Ida-Saksamaa kommunistlike parteide kaastundeavaldused Mao surma puhul, kuna Hiina neid parteisid ei tunnusta. Arvatakse, et venelased oma telegrammide saatmisega on tahtnud proovida, missugused vaatekohad omab praegune Maojärgne Hiina valitsus. Tulemus näitab, et Maoaegne poliitika jätkub. Hiina peab N. Liidu ja tema satelliitide komparteisid revisionistlikeks, need on hiinlaste arvates ära nihkunud õigest kommunismist.

KISSINGER POLE TERETULNUD

USA välisminister Kissinger jõudis Tansaaniasse, et pidada läbirääkimisi Rodeesia ja Lõuna-Aafrika mustade olukorra üle. Tansaania valitsus nõudis – Kissinger peaks kohe deklareerima, et ta toetab mustade vabadusvõitlust. Kissingeri peasihiks polevat mitte mustade vabastamine, vaid N. Liidu mõju tagasitõrjumine Lõuna-Aafrikast. Kui ta selle tõttu peaks hakkama toetama valgeid marionettvalitsusi, siis olevat Kissingeri sõit Aafrikasse mõttetu. Rahvas nõudvat marionettvalitsuste likvideerimist ja revolutsiooni.

Kissinger on poliitiliselt väga raskes olukorras.

MIKS UNUNEB EIIGIKA ITSE?

Svenska Dagbladeti lugejakirjade leheküljel jõhib Gunnar Hagelin tähelepanu suurtele sõjajõududele, mis on koondatud Rootsi piiride ligidusse, ja küsib:

Miks ei ole muidu elavas valimisvõitluses üldse puudutatud Rootsi riigikaitse küsimusi? Miks pole keegi käsitlenud meie riigikaitse sisemist õõnestumist? Miks pole räägitud majanduslikust valmisolekust? Kas meie haavatute ravimise ja suurlinnade evakueerimisvõimalusest on külladsed? Kuidas käituvad näiteks Stockholmi elanikud, kui neil kästakse linnast välja kolida? Kas nad kuulavad korraidusi või sureb neid massiliselt aatomipommi rünnakul?

Räägitakse, et Prantsusmaa kuningas Louis XVI teekonnal hukkamispaigale olevat öelnud: "Kõike seda ma aimasin kunagi juhtuvat juba kümne aasta eest. Miks ma seda siis ei uskunud?" Kas meie peaksime kunagi tulevikus sattuma samasugusesse olukorda?

Korter teenete tänuks

TORONTO (ME) – Pärast Wiarioni Luteri kirikus eestlastele peetud jumalateenistust tegi Eesti Abistamiskomitee esimees Sepa koguduse hingekarjale õp. Edermale teatavaks, et temale antakse eluaegne tasuta korter ehitusel olevas "Eesti Kodus".

EAK juhatus tegi vastava otsuse tänutäheks õp. Bruno Edermale teenete eest selle väärtusliku maaala omandamisel. Teatavasti endine EAK esimees õp. Ederma oli Scarborough ühe koguduse hingekarjaseks kui ta leidis ja aitas osta naabruses asuva maa-ala kus praegu kergib "Eesti Kodu".

Eesti Kodu ehitustöid häirib praegu konflikt elektrikute ametiühinguga, kelle esindajad takistavad ametiühingusse mittekuuluvaid elektrikuid töökohale minemast. Kõik teised kontraktorid kasutavad Eesti Kodu ehitusel organiseeritud tööliskonda, mitte aga elektriinstallatsiooni firma. Kanada seaduse järele on töölemineku takistamine demonstratsioonide kaudu keelatud.

• Ameerikast

USA kosmosesõidunk "Viking 2" paigutas uurimisroboti planeet Marsile umbes 4600 miili eemal "Viking 1" robotist. "Viking 2" robot saatis selgeid fotosid Marsi Utopia lagendikult ja peatselt asub tegema keemilisi katseid Marsi pinnast.

Hääleõiguslike ameerikaste keskel korraldatud ringküsimisel vastas ligi pool küsitlust. Ligikaudu 70 miljoni valija esindajad, et nad ei võta osa hääletamisest 2. nov. üldvalimistel. Põhjus: pettumus avalikuelu juhtides.

Ameerika Leegioni kongressil Philadelphias lahti puhkenud haigus on seni nõudnud 29 surmaohvrit ja on ikka veel mõjstatuseks teadlastele. Hoolimata parimate spetsialistide tööle rakendamisest ja laboratooriumite katkematust tööst ei ole suudetud töve põhjust avastada.

Esindajatekoja uurimiskomisjoni andmetel ei ole väljavaadet, et 700 milj. dollarit maksvat Alaska õlitorustikku saaks tööle rakendada plaanikohaselt 1977. a. suvel. 4-jalalise läbimõõduga torustik on nii halvasti kokku keevitatud, et tuhandeid keevitusjatkusid tuleb uuesti teha.

Tööminsteerinmi andmeil tõusis töötute arv augustikuul jälle veidi, umbes üks-kümnendik protsenti, nii et 87 miljoni 981 tuhande töölolija juures on 7 milj. 506 tuhat isikut tööta.

10 osariiki, nende hulgas eestlaste asumisaladest New York, New Jersey, Pennsylvania ja Michigan said majutamise ja linnade arendamise ministeeriumilt 475 auto-elamut, mida hakatakse kasutama liikuvate vanglatena, kuna olemasolevad on kuritegevuse tõusu tõttu vangidega ülekoormatud.

Valgesse Majja presidendi nimele saabus West Pointi sõjakoolist 50 kadeti vande all antud tunnistused, et peale nende on eksamitöödel pettust teinud veel 637 kadetti.

N. Liidu teatmeteostes on Stalin vähenenud "postmargi suuruseks". Pildil on ta oma järeltulija Hruštšoviga, kes kukutati ja ei leia entsüklopeedias armu, ja tütre Svetlanaga, kes oma isa loodud hiirmuriigist põgenes ja kelle ema suretõttu on Stalini naiste hulgast kustutatud.

Vene teatmeteos:

Stalin on inimlike nõrkustega isakuju

Nõukogude suure entsüklopeedia 24. köide on äsja ilmunud. Kogu maailma sovetoloogid on rutanud seda lugema, et avastada, missuguse positsiooni tänapäevase Nõukogude ametlikus poliitilises ajaloos omab Stalin. Eelmine entsüklopeedia trükk ilmus vilekümnendatel aastatel. Nii peaksid erinevused olema suured. Küsimus on ainult: millises suunas?

On kadunud Stalini mägi Kesk-Aasias. Märgusõna all "Autograaf" pole enam Stalini käekirja näidet. Stalini-aegse poliitilise politsei juhi Berija nimi on kadunud, samuti Stalini otsese järeletulija Malenkovi oma.

Nobeli auhinna saanute hulgas puuduvad Pasternak ja Solzhenitsõn. Kuulsate Nowodewitshi kalmistu haudade nimistust on maha tõmmatud Stalini teise abikaasa, Nadezhda Allilujeva nimi (läände põgenenud Svetlana ema).

1957 hõlmas Stalini biograafia kümme laia veergu, nüüd täidab see ainult veel neli kitsast veergu, leheküljeline Stalini portree on kahenenud postmargi suuruseks. Stalin pole enam "kõige silmapaistvam" maksimi-leninismi teoreetik vaid ainult veel "silmapaistev".

Kolhoseerimise aktsiooni puhul 1930 ümber olevat Stalin teinud vigu, aga partei olevat tal aidanud neid vigu parandada. Võrreldes terava kriitikaga XX parteikongressil on katsutud kriitikat pehmendada. Stalin olevat "teatud määral valesti" ennustanud Hitleri rünnaku aega N. Liidule.

Pärast Lenini surma polevat ta enam kuulda võtnud kriitilisi hääli oma tegevuses. Ta olevat oma osatähtsust partei tähtsusega võrreldes hakanud liialdama ja sellega eksinud partei põhimõtete vastu. Mainitakse ka omal ajal nii teravalt esiletõstetud isikukultust — aga see polevat mõjutanud ajaloolist arengut ega partei poliitikat.

Entsüklopeedias puuduvad (eelmises köites veel käistletud) stalinistlikud puhastused ja inimeste tagakiusamised, mis maksid miljonite elu. Seal pole räägitud halvast sõjaaegsest ettevalmistusest ega Jugoslaavia vale taktikaga kohtlemisest.

Stalin esineb entsüklopeedias teatud inimlike nõrkustega isakujuna.

Tshehhi malekuulsusest sai kristlik vabadusvõitleja

Tshehhoslovakkia malekuulsusest, suurmeister Ludek Pachmanist, endisest kommunistist, on Tshehhoslovakkia 1968.a. okupatsiooni mõjul saanud kristlane ja rahvusvaheliselt tuntud kommunismivastane võitleja. Ta ei kirjuta enam mitte ainult maleraamatuid, vaid ka kommunismivastaseid poliitilisi raamatuid, kus sageli omaenda kogemuste najal kristiseerib ida inimvaenulikku süsteemi. Kui teda sõja ajal piinas Gestapo, tegid sama tööd tema kallal 1968 ja hiljemgi Moskva agendid Prahas. Tema peas on veelgi näha löökide ja piinamiste jälgi.

Kuid lõpuks Pachman lasti välja Tshehhoslovakkiast ja siirdus Saksamaale. Nüüd ta on saanud Lääne-Saksamaa kodakondsuse, asunud elama Lääne-Berliini ja on ka astunud kristlik-demokraatliku erakonna liikmeks.

Pachman esineb aeg-ajalt ka kõnelejana. Norra ajalehes Morgenbladet on üks norralane avaldanud (varjunime all) värvika kirjelduse Pachmani esinemisest 8. maii, teise maailmasõja lõppemise aastapäeval, Lääne-Berliinis. Selles artiklis öeldi ms. järgmist:

"See juhtus kevadel Berliinis. Olin sääl ja sain juhuslikult kuulda, et 8. mai õhtul meelevaldajate rongikäik läheks mööda Kurfürstendammi. Sellest sai haruldane elamus.

Vähemalt 3.000 inimest oli kogunenud Olivari väljakul ja tulid vaikselt Kurfürstendammi mööda, seda võimast suurt tänarat oma rikkalikult varustatud äride, valgusreklaamide restoranide, kohvikute, õllebaaride ja eluroomsate inimestega. Keset seda sära ja jõukust astus usus kindlate inimeste vaikne rongikäik edasi Keiser Wilhelmi Mälestuskiriku poole.

Elu Kurfürstendammil seisatas äkki, kõik pööraid pead, lugesid ja mõtlesid oma mõtteid. "Jesus "Jeesus Kristus — maailma lootus", "Ida-Euroopa kristlased küsivad: Miks teie olete unustanud meid"", "Rahvusvaheline rongikäik tagakiusatud kristlaste meeletuletamiseks" ning "Pastor Vins vabaks".

Kui rongikäik oli läinud laial, kogunesid kõik vana kirikuvaremete juure. Kirik oli hävinud pommirünnakul öösel vastu 23. novembrist 1943. Veel alles oleva kirikutorni külge kinnitatud tahvlil oli lugeda: "See vana kirikutorn on jäetud püsti, et meenutada meid sellest hukkamõistust, mille Jumal saatis meie rahvale sõja ajal".

Maleisuurmeister Ludovek Pachman poliitilise võitlejana kõnelemas.

Tähelepanelikud kuulajad jälgisid suure huviga, mida õhtu peakõnelejal Ludek Pachmanil oli öelda. Tema hääl kostis kindlana ja veenvana:

"31 aastat tagasi, 8. maii 1945, täitis miljonite inimeste hinge rõõm Euroopas — välja arvatud siin maal, mis tollal lamas maha surutuna katastrofaalses viletsuses.

Paljud kristlased Euroopa maadel ja ka paljud kristlased Saksamaal tänasid Jumalat rahu ja diktatuuri lõppemise eest ning selle eest, et nad said jälle elada vabaduses ja väärikalt.

See soov, see unistus, se lootus ei läinud kahjukstäide kõigile Euroopa rahvastele. 12 teisel maal idas, kagus ja Vahe-Euroopas vahetati ainult üks diktatuur teise despotismi vormi vastu. Ja uus kannatuste tee algas kristlastele nendel maadel.

Vangilaagrite saarestiku nii paljude ohvrite hulgas läbi aegade leidub ka miljoneid inimesi, kelle ainuke süü on olnud, et nad ei ole tahtnud elitada Jumalat ja asendada ristiusku uue, moodsa usuga. Tuhanded kristlased Ida-Euroopas, nii vaimulikud kui ilmikud, elavad väljakannatamatutes oludes vanglates ja koonduslaagrites. Oaljud panevad praegugi oma elu kaalule oma usu tõttu.

Meie jagame seda veendumust, et kristlik ligemiseearmastus, inimõigused, ja vabadus on jagamatud. Kuidas saame meie elada julgelt või olla täies ti vabad nii kaua kui üht ainustki inimest maa peal kiusatakse taga, piinatakse ja vintsutatakse?

Kogemused Ida-Euroopast näitavad, et

Lõunaeine Stockholmi Eesti Algkoolis. Kooli köögipersonal serveerimas õpilastele, kelledega on kaasa õpetaja Anne-Mari Asker ja koolijuhataja Hemo Kirikmäe. (Foto Tippa).

Australaalia avalikkus vaikib "piinlikust" balti-otsusest

MELBOURNE (ME) — Uus-Meremaa peaminister Maldoon ei soovi teatavasti järgneda Austraalia eeskujule keeldudes tühistamast eelmise valitsuse poolt antud tunnustust Balti riikide annekteerimise kohta Nõukogude Liidu poolt. Põhjuseks on siin kahtlematult kartus provotseerida Nõukogude Liidu valitsuse pahameelt, mis võiks avaldada kahjulikku mõju olemasolevale kaubavahetusele (ja lootusele selle suurenemiseks), teiseit poolt aga halvendada Uus-Meremaa strateegilist olukorda.

Ka strateegilises osas on Maldooni kartused mõistetavad, eriti veel kui võtame arvesse Uus-Meremaa eksponeeritud geograafilist asukohta, vähest elanikkonna arvu ja nõrka kaitsevõimet. Kuid asja realistlikult võttes meie ei saa vältida järeldust, et Nõukogude Liidu pahameel ei tooks mingeid muudatusi Uus-Meremaa olemasolevasse strateegilisse olukorda, mille iseloomulikuks tunnuseks on vaikse ja India ookeanide järjekindel penetreerimine Nõukogude Liidu sõjalaevastiku ja toetuspunktide poolt.

Nii nagu tunnustuse andmine Uus-Meremaa poolt Balti riikide annekteerimisele mingil määral ei mõjunud Nõukogude Liidu valitsuse strateegilisi plaane maailma selles osas, nii ei mõjutaks neid ka tunnustuse tagasivõtmine.

Siinjuures oleks vast huvitav küsida, Kuidas mõjus Austraalia-Nõukogude Liidu vahekordadele Balti riikide annekteerimise tunnustuse tagasivõtmine Austraalia valitsuse poolt? Vastuseks sellele küsimusele peame ütlema, et mingeid erilisi muudatusi vahekordades ei ole seni märgata olnud.

Ainsaks nähtavaks jahtumise tunnuseks on see, et Nõukogude Liidu valitsus lükkas hiljuti tagasi Australaalia valitsuse ettepaneku lihamüügi lepingu sõlmimiseks. Teatavasti kannatab Australaalia hetkel karjakasvatuse kriisi all halva rahvusvahelise tutukonjunktuuri tulemusena, samal ajal kui Nõukogude Liidus valitseb suur lihapuudus.

Kuid Nõukogude Liidu valitsuse loobumine oma lihapuuduse kergendamise võimalusest imporditga Australaaliast võib ka mitte olla seoses tunnustuse tagasivõtmisega, sest vahepeal Nõukogude Liit sõlmis Australaaliaga lepingu suure hulga nisu ostmiseks.

Märgata on vaid möningat vähenemist kultuurilise iseloomuga suhtlemise alal, sest Nõukogude Liidult saabub nüüd Australaaliasse vähem igasuguseid delegatsioone, kui tööerakonna valitsuse ajal. See on aga töenäoliselt seletatav mitte niivõrd sellega, et sealpool ei ole selleks enam tahet, kuivõrd sellega, et neid delegatsioone ei taheta siin enam väljasiirutatud kätega vastu võtta.

Üks asi aga puutub silma seoses tunnustuse tagasivõtmisega (mis toimus teatavasti möödunud aasta detsembrikuul kohe peale parlamendivalimisi), ja selleks on imelik valkus, mis valitseb selle asja ümber mõlemas leeris.

Enne tunnustuse tagasivõtmist võis arvata, et see kutsub esile pahameele-tormi Nõukogude Liidu valitsuse poolt, seda rohkem, et kord antud tunnustuse tagasivõtmine ei ole kooskõlas rahvusvaheliste tavadega. Kuid Nõukogude Liidu valitsus nähtavasti leidis, et kõige targem on asja lihtsalt surnuks vaikida, et vältida Balti riikide küsimuse järjekordset esilekerkimist rahvusvahelisel foorumil.

Sellist vaikivat suhtumist oli seda kergem omaks võtta, et annektsiooni tunnustamine ei toimunud vastava noodi või mõne teise dokumendi läbi, vaid kaudsel viisil (Austraalia saadik Moskvas oli mäletatavasti teinud oma valitsuse korraldusel ametliku visiidi Balti riikidesse).

Tunnustuse tagasivõtmine toimus samal kaudsel viisil: Austraalia saadik Moskvas sai oma valitsuselt korralduse hoiduda ametlikkude visiitide tegemisest Balti riikidesse, millisest korraldusest informeeriti ka Nõukogude Liidu valitsust. Esimese korraldusega rõhutati Balti riikide kuulumist Nõukogude Liitu, teise korraldusega aga rõhutati vastupidist.

Vaikus asja ümber valitseb ka Austraalias. Lugejaile on kindlasti üllatav kuulda, et siinne laiem avalikkus ei ole teadlik Balti riikide annektsiooni tunnustuse tagasivõtmisest Austraalia valitsuse poolt, kuna Austraalia ingliskeelne ajakirjandus mitte üksnes ei ole vastavat valitsuse sammu kommenteerinud, vaid pole isegi teatavaks teinud.

Kui selles suhtes ongi mõnes ajalehes midagi ilmunud, siis see on erandlikuks juhtumiks. Allakirjutajale torkas silma vaid üks selline erand: Sydneys ilmuvas ajakirjas "The Bulletin" mainiti ühes artiklis kohe valimiste järele, et uus välisminister Peacock oma esimese sammuna uues ametis koostas juhtkirja Austraalia saadikule Moskvas Balti riikide annektsiooni tunnustuse tagasivõtmise asjus.

Küsimuse kohta on sõna võtnud üksnes Austraalia vöörkeelne ajakirjandus. Tekib küsimus, miks on see küsimus kohalikus ajakirjanduses surnuks vaigitud? Asi ei või juhuslik olla, kuna vaikiv hoiak on selleks liiga üldine ja süstemaatiline, Pealegi omaaegne tunnustamise andmine Balti riikide annekteerimisele leidis küllaltki laialdast kommenteerimist Australaalia ingliskeelses ajakirjanduses.

Nüüd aga ei nimetata tunnustuse tagasivõtmist isegi neis kirjutistes, kus vaaldeldakse, milliseid valimiseelsed lubadused on valitsuse poolt täidetud ja millised mitte, ajalehed isegi ei avalda neid kirju toimetusele, kus juhitakse tähelepanu selle tubaduse täitmisele.

Vaikus, mis asja ümber valitseb, on, peab ütlema, nii põhjalik, et kui tunnustuse tagasivõtmine poleks meile siin vahenditutest allikatest kindlasti teada olnud, oleks võinud isegi kahelda selles, et tagasivõtmine tegelikult aset leidis.

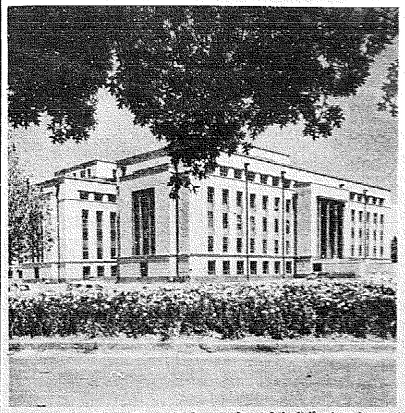
Meie ei ole vast kaugel tõest, kui järeldame, et ebatavaline vaikus, mis Australaalia ajakirjanduses tunnustuse tagasivõtmise ümber valitseb, on tingitud sellest, et seda sammu rõhuv enamus siinseid toimetajaid ja poliitilisi kommentaatoreid ei poolda.

Eksiarvamuse äraholdmiseks olgu siin konstateeritud, et rõhuv enamus neist ei pooldanud omal ajal ka tunnustuse andmist, möistes seda üldiselt hukka. Kuid üldiseks seisukohaks näib nüüd olevat see, et antud tunnustust poleks tohtinud tagasi võtta, kuna see ei ole kooskõlas rahvusvaheliste tavadega ja kuna — mis on kõige tähtsam! — selle kergemeelse sammuga valitsus asetas kaalule oma vahekorrad Nõukogude Liiduga, riskeerides Austraalia eluliste huvidega.

Asja suure kella külge riputamine kahjustaks, nende arvates, veelgi rohkem Australaalia huve, kuna see ainult suurendaks Nõukogude Liidule põhjustatud ebameeldivust.

Teiste sõnadega, asjasse suhtutakse nii, justkui oleks Australaalia valitsus saanud hakkama niivõrd rumala ja piinliku tembuga, et kõige targem on sellest vaikida.

L. TRETT

Austraalia valitsuse hoone Canberras, kus tehti nii ikestuse tunnustamise kui ka selle tagasivõtmise seatuslikud otsused.

Püstitasid hiigeltorni

TORONTO (VE) — Torontos valmis tänavu maailma kõrgemaid torne — 1815 jala (553 meetrit) kõrgune CN Torn. Selle vaatlusplatvorm asub 340 m kõrgusel, pöörlev restoran 350 m kõrgusel ning raadio- ja televisioonisaadete ülekande stuudiod 355 m kõrgusel. Torni ehitamisel oli tegevuses ka rida eestlasi.

Torni ehitamisel oli kõikide tööde ja alatööde koordineerimise tehniline nõuandja K. A. Lehela. Mänedzherina töötas kõõgi sisseseadete ehitamisel Crown Steel teenistuses olev mati Siig. Protective Plastics Ldt. mänedzherina viis plastmassi tööd läbi Rein Aaslepp.

Torni kohta ilmub jõuludeks broshüür pildis ja sõnas "Men and the Tower", mille kunstiliseks-tehniliseks nõuandjaks on Vello Muikma.

Torni peasisseskäik on Front tänavalt, kust viib torni alumisse halli 117 m pikkune siid.

Võrdluseks võib märkida, et Moskva Ostankino torn on kõrge 530 m, New Yorgi World Trade Center 527 m, New Yorgi Empire State Building 450 m ja Pariisi Eiffeli torn 300 m.

Parkinson: Rootsis valitseb ühepartei süsteem

Ajakiri "Marknaden" on Rootsi valimiste puhul vestelnud inglise ühiskonnateadlase C. N. Parkinsoniga, kes sai kuulsaks oma raamatuga "Parkinsoni seadus". Oma teoses väitis autor, et bürokraatiat on automaatne tendents iseenda paisutamiseks, see kasvab nagu vähktõbi. Kaks ametnikku vajavad automaatselt kolmandat, kes neid kontrolliks ja nii edasi. Parkinson ütleb, et ta pole asjatundja Rootsi oludes, kuid tal on siiski esitada teatavaid seisukohti:

Rootsi pole tegelikult demokraatia. See muutub demokraatiaks alles siis, kui toimub muudatusi poliitilise võimu osas. Sel juhul on opositsioonil raskusi, kuna sel puuduvad kogemused moodsa ühiskonna valitsemiseks. On õnnetus, et sama erakond on maad juhtinud 43 aastat. Opositsioon on moodustanud mingit laadi lisandi, ilma et sel oleks reaalset mõju.

Taoline tegelik ühepartei süsteem surub Rootsit sotsialiseerimise suunas. Sellele järgneb pikapeale kommunism ja "selle järele kaos". Parkinson ei usu mingit "kuldse keskitee sotsialismi".

Praegu toimub tugev reaktsioon igasuguse bürokraatia vastu, individuaalne renessaanss, väidab Parkinson. Ta on ägedasti selle vastu, et inimesi pensioneeritakse sundkorras, kuigi nad sooviksid edasi töötada ja aidata kaasa ühiskondlikule arengule. See on inimjõu raiskamine. Nähtavasti hindavad kollektiivsed jõud ainult inimese kontrollitud efektiivsust.

Parkinson ennustab, et Euroopa ühendatud riigid on täiesti realistlik plaan. Tema meelest peaks Euroopa kujundama majandusliku terviku, aga olema administratiivselt jagatud. Kui seda ühinemist ei toimu, järgneb väärareng. Selle näiteks on juba praegu Prantsusmaa ja Inglismaa, mis mõlemad on ületsentraliseeritud ja halvasti toimivad riigid.

• *Uudiskirjandus*

PÕLLUMAJANDUSLIIDU AASTARAAMAT

Vabade Eestlaste Põllumajandusliidu Aarstaraamat XV, Amherst, USA. Stensileeritud, 112 lk. Aastaraamat on pühendatud eestlaste põllumajandusliikele ettevõtlusele USA-s ja sisaldab sel teemal 9 artiklit eri autoritelt. Lähtekohad on nii ajaloolised kui tänapäevased. Pikemas ülevaates tutvustab Elmar Järvesoo tänapäeva kodumaa põllumajandust, selle edusamme ja väärnähtusi. Tartus on asutatud Eesti Põllumajanduse Muuseum, kuulus Sangaste rukis on saanud saja-aastaseks. Ülevaate osas vaadeldakse ilmunud kirjandust põllumajanduse alal ja mälestatkse lahkunud agronoome ja põllumehi.

USURÄNDUR nr. 4

Torontos ilmuv eesti baptistide häälekandja, mida toimetab Richard Kaups, sisaldab artikleid mh. Kaljo Raidilt, Aarand Roosilt, E. Toompuult, A. Allikult jt.

TULEHOIDJA MAAILMALAAGRI NUMBER

Tulehoidja nr. 2 1976 sisaldab peamiselt mälestusi ja muljeid Rootsis Metsakodus peetud suvisest maailmalaagrist, mis on rikkalikult fotodega illustreeritud. Laagris mitteviibinule annab see hea ülevaate, mis laagris juhtus ja mis sellest hiljem arvati. Silvi Terts Torontost leiab: "Saabudes laagrisse tundus imelikuna, et meie all-laager oli poistega koos. Lõpuks tuli välja, et need poisid nii hullud ei olnudki . . Võisime oma all-laagri lõkke ääres istuda ja lauda kuni päikese tõusuni."

INGERLASTE AJALUGU JA TÄNAPÄEV

Invandrarrapport nr. 1 1976 sisaldab kõige huvitavama osana susika ülevaate ingerlaste ajaloolisest ja rahvuslikust arengust, nende saatusest sõja-aastatel ja ühinemisest Nõukogude Liiduga. Esimene neist näib olevat rohkem riigitruu praegusele rezhiimile Jugoslaavias.

INFORMATSIOONI KIRIKU TEGEVUSEST

Usk ja Elu, suvi 1976 sisaldab informaatsiooni ülemaailmses ulatuses Eesti Apostliku Õigeusu koguduste tegevusest, pearõhuga küll tegevusel Rootsis. Illustreeritud rohkelt fotodega.

Meelepaha teeb inimese haigeks

Halvas tujus inimesed on ristiks oma ümbruskonnale. Neid ei sallita ja nad kahjustavad kõigepealt iseennast. Saksa arst dr. med. Karl M. Kirsch kirjutab, et ükski iga tühise asja pärast vihastuv inimene ei saa pikapeale ilus välja näha ja terveks jääda. Ta kirjutab neist küsimustest pikemalt ajakirjas "Medizin heute" nr. 5 — 1976 pealkirja all "Pahameel teeb inetuks ja haigeks".

Kassid ja koerad ei salli üksteist. Teadlased on need loomad asetanud üksteise kõrvale puuridesse, nii et nad ei saa vastastikku kurja teha, kuid siiski pidevalt ärritavad. Selle katse abil uuriti, mis toimub organismis vihastumise puhul.

Vihastumise või ärritumise puhul eraldab lisaneer adrenaliini nimelist hormooni. Selle hormooni abil seab organism end häireolukorda. Seedimisorganid saavad vähem verd. See on abiks südame tegevusele, musklite reaktsioonivõime suurendamisele jne.

Hädaohu korral on taoline olukord tarvilik, kuid mitte piiramatuks ajaks. Iga pahameel ja ärritus on ühenduses adrenaliini produtseerimisega, mis omakorda ärritab. Inimene satub nõiaringi.

Adrenaliin kitsendab seedimisorganite verevarude mahtu. Pikapeale tekivad selle tagajärjel kõhukrambid ja koguni maohaavad. Üleliigne adrenaliin paneb südame tugevamini peksma. See teeb rahutuks, tekitab kartust ja sellega uut pahandust.

Mida peab tegema inimene, kes kannatab alaliste ja tavaliselt ülearuste pahameeleehoogude all? Ta peab hoolitsema oma sisemise harmoonia eest. Aga seda mitte kõrvalmõjusid omavate tablettide abil.

Sisemise harmooniani jõutakse ka arstimiteta, sisemise treenimisega. See nõuab muidugi teatud energiat ja aega, kuid tasub ennast rikkalikult. Dr. Kirch nimetab oma artiklis rea vastavaid harjutisi!

Igal hommikul tuleb kindlasti ette võtta, päeva jooksul mitte vihastada. On ka võimalik selle põhimõtte üleskirjutamine ja seinale riputamine, et see hästi silma paistaks. Päevad ei möödu muidugi peaaegu kunagi ilma pahameelt välja kutsuvate sündmusteta. Kuid enne igasugust reaktsiooni tuleks mitu korda sügavalt hingata ja katsuda asjasse rahulikult suhtuda. Iga päev peaks püüdma ka midagi head teha, olgu heategu nii väike ja tähtsusetu kui tahes. Alustage kas või sellega, et aitate mõne vanema inimese üle tänava.

Ärge olge viisakas (kartuses politsei kurja silma eest) ainult autoteedel. Andke endale ka seltskonnas aega vaikselt ja viisakalt pealt kuulata, kui keegi jutustab mõne loo, mis teid pörmugi ei huvita. Katsuge igas halvas asjas leida mõni positiivne külg. Kestev vihmasadu teie puhkuse ajal võib põllumajandusele väga kasulik olla ja sellega ka teile kasu tuua.

Ärge viige oma muresid voodisse. Neude üle võib mõtelda ka järgmistel päevadel või isegi nädalatel.

Vähemalt kolm nädalat tuleb treenida taolist mõtlemist, ütleb dr. Kirch. Raskused pole ületamatud. Hingerahu on seoses tervisega ja tervis on seoses iluga.

OSKAR ANGELUS

Avarii Hollandis.

Ameeriklased vastu isolatsionismile

Pärast Esimest maailmasõda tõmbusid Euroopa riigimeeste poliitikast pettunud ameeriklased isolatsiooni ja kaotasid igasuguse huvi Euroopa sündmuste vastu. Tulemuseks oli raske kriis Euroopas, mis kulmineerus Teises maailmasõjas. Pärast Vietnami sõja kaotamist on Euroopas korduvalt kardetud, et USA-s võib uuesti pääseda domineerivaks isolatsionism. See võiks saada saatuslikuks Euroopale, kes jääks väliskaitseta N. Liidu agressiooni vastu.

Näib siiski, et kahe maailmasõja vaheline isolatsionism USA-s enam ei kordu. Üheks põhjuseks on USA kapitalide rakendumine kogu maailmas. Kogu USA on teatud määral multinatsionaalne ettevõte. Ja ükski ärimees pole ükskõikne selle vastu, mis toimub maal, kuhu ta on kapitali investeerinud.

Kaks uurijat, William Watts ja Lloyd A. Free on teostanud ankeedi, mille vastused peaksid peegeldama USA kodanike seisukohta maailmapoliitika suhtes ja nende huvide intensiivsust.

Enamik ameeriklasi arvab, et Vietnami sündmuste sekkumine oli vale. Osa leidab, et seda sõda polnud võimalik võita, teine osa usub, et Vietnam polnud küllalt tähtis ala USA sõjaliseks sekkumiseks.

USA peab olema küllalt tugev, et kaitsta Lääne-Euroopat ja Jaapanit. Peale selle arvab enamus, et USA peaks tulevikus rohkem pidama nõu oma liitlastega (niisiis mitte tegutsema Henry Kissingeri kombel, kes seab liitlased [illegible]-faktide ette). Ameeriklased on praegu pessimistlikumad kui varem hinnates USA suhteid N. Liiduga ja Hiinaga. Eriti on nad skeptilised UNO suhtes. Tugeva hoobi ameeriklaste usaldusele andis UNO poolt vastuvõetud otsus, et sionism olevat rassism.

Üldiselt arvatakse, et USA ei peaks enam võitlema kommunismi vastu kõikjal maailmas — paikades, kus see USA-d otseselt ei ohusta. Väga vähesed on mures selle pärast, et kommunistid ähvardavad pääseda valitsusse Itaalias ja Prantsusmaal. Ainult 41 prots. tahab astuda vahele, kui Kuuba peaks uuesti saatma vägesid väljaspoole oma piire, et abistada kommuniste.

Ameeriklastest kõige konservatiivsemad on töölised (eriti mustad), nad on ühtlasi ka kõige isolatsionistlikumad ja kommunismivastased. Enamik on pessimistlikud maailma ja USA olukorra suhtes. Selle tõttu arvab ka suurem osa, et USA peaks hoidma oma positsioone. USA kodanikud on pidevalt tundlikud selle suhtes, mis mujal maailmas juhtub ja nad nõuavad, et USA peab kinni pidama oma garantiidest.

Runebergi suurteos operetiks

Helsingi Rootsi teatris toimus äsja opereti esietendus, mis on J. L. Runebergi suurteose "Fänrik STåls Sägner" vaba ja autori algsetele intentsioonidele risti vastukäiv ümbertöötlus. Opereti loojate sihiks oli naeruvääristada "sangarlust, isamaa-armastust ja idealismi".

Muidugi äratas see ettevõte suurt tähelepanu, millega ümbertöötajad olid arvestanud, Rootsiga TV oli kohal. Soomes esines enne etendust tugevaid proteste.

Ümbertöötajate plaan oli teha Runebergi raamat romantiliseks noorsooteoseks ja Runeberg ise "sõjaõhutajaks". Nad on meelega unustanud, et Soome-Rootsi pidas 1808-09 kaitsesõda ründavate venelaste vastu. Stseenide valik algteosest on meelevaldselt võidak, lisatud on naistegelasi, venelasi "esindavad" mõnes kohas säärikutes tüdrikud. Soomet esindav tüdruk tõstab opereti lõpus "pakkuvalt" oma seelikut.

Soomerootsi ajakirjanik Göran Schildt leiab oma arvustuses, et teose ümbertöötajad pole siiski päriselt oma sihtides õnnestunud. Raamatut on Soomes loetud peamiselt rahvuslikutel kriisiaegadel, kui soomlased pidid võitlema oma olemasolu eest. Runeberg tahtis teosega kasvatada soomlaslikku eneseteadvust. Teos on viimasel ajal unarusse langenud — koos veel kahe soome "püha raamatuga" (Kalevala ja Kivi Seitse venda).

Aga kui nüüd, küsib Schildt, keegi operetti näinud noorem inimene hakkab uuesti raamatut ennast lugema ja kui teda haarab selle lihtne kutsumus: sul on olemas isamaa, mis nõuab sinu käest midagi. . . Igasugune kollektiiv nõuab oma liikmeteilt ohvreid.

Sellega jõuame olukorra südamesse. Viimasel ajal on saanud kombeks iidoleid alla kiskuda — täpsemalt: porisse paisata.

Näiteid pole vaja kaugelt otsida. Rootsi kuningas on pidanud kannatama mitmesuguste tihti väga labaste rünnakute all massimeediumides. Mõnedki riikliku massimeediumid pole arvestanud asjaoluga, et kuningas on Rootsi riigipea ja esindaja. Kristuse "seksuaalelust" taheti filmi teha ja otsiti selleks kapitali. Ometi on KRistus tänapäeval miljonite inimeste silmis jumaluse maapealne kehastus.

Ometi pole lugu nii, et tänapäev võitleks iidolite või ideede vastu üldse. Tarvitseb vaid kasutada fantaasiat, et situatsioon selgineks.

Mis juhtuks, kui keegi teeks operetlikuks näiteks Che Guevara võitlused Boliivia dzhunglites? Kui keegi kirjutaks opereti Karl Marxi seiklusrikkast elust kapitalisti Friedrich Engelsi tiiva all? Või kujutaks Shveitsis maapaos elavat Leninit koomilisest küljest? Lenini elus leidub koomilisi stseene ka hiljem — ta putkas oktoobrirevolutsiooni ajaks Soome, kartuses, et revolutsioon nurjub.

Mis juhtuks? Meeleavaldused, etenduste vägivaldsed segamised, ägedad protestid. . . "Vabadusvõitlejate au on solvatud. Vabaduse ideoloogid on põrmu kistud. . ."

Nii siis ei taheta lahti saada kõigist idoolidest ja ideoloogiatest, ainult nendest, mis mõnede arvates iganenud ja "reaktsionäärsed". Teised, tänapäevased ja "progressiivsed" on puhamad kui varem. Ja neid pole ka keegi sel viisil rünnanud. "Reaktsionäärid" on tegelikult sallivamad kui "eesrindlikud".

Loodame siiski, et keegi ei tee "kalevipojast" musicali, "Tasujast" operetti ega "Mahtra sõjast revüüd, milles vitsad muusika taktis löövad. . .

AR-GI.

• Huumor

Metsakolka talumees tuleb, kellapendel näpus, kellasepa juurde.

"Pange see korda," ütleb ta.

"Oleksite pidanud kella kaasa tooma," vastab kellasepp.

"Kellal pole häda midagi, ainult pendel jäi seisma."

"Olete oma uue kaubaagendiga rahul?" päris üks mõõbliitöötaur teiselt.

"Ja kuidas veel! Läinud nädalal ta müüs kolm abieluvoodit katoliku preestritele."

"Miks valitseb N. Liidus puudus toidualnetest?"

"Pool elanikkonnast on prillieval ja ülejäänud teenivad politseis."

Külalised jäävad lõpmata kauaks. Nad lahkuvad alles kolm tundi pärast keskööd.

"Kas jäime väga kauaks?" küsib üks külalistest jumalagajätul.

"Põrmugi mitte. Tõuseme sel ajal nagunii juba üles."

Abielunaine mehele:

"Sa pole enam nii tähelepanelik minu vastu kui enne abielu."

"Oled sa kedagi näinud, kes bussis istudes bussile järele jookseb?"

Rätsep lastearstile:

"Ise lastearst, aga omal pole ühtki last."

"Ma ei valmista uusi, vaid parandan vanu."

Müürisepp uuele abilisele:

"Kui sa iga kivi andmise juures "palun väga" ütled, on sinu asi. Aga oma kaabuloti kergitamisega viidad kallist tööaega."

Eestist läände

Kodumaalt käisid Rootsis sugulasi külastama Virve Ernits, Helmi Maksim, Helvi Mellik, Ago Lepp, Heino Ell, Johan ja Anne Reet Väljataga, Viktor ja Lia Pikkas, Uno ja Leida Tõnnus, Lapsi külastas Endel Truus, ema Ethel Enno, öde harald Väljataga, Ellen Reimann ja Veronika Hielo, venda Anita ja Ilmar Soome ja Hella Maria Vainlo. Isa juures olid Olev ja Aill Liivrand, Peep ja Lilia Kildjer. Poega külastas Martha Tael.

Kanadas olid venna juures Otto Pikov, Maimu Köstrimäe ja Paul Liitoja, õe juures Maria Okas ja Ilmar Siimon, isa juures Enn Hansson ja Eevi Keering, sugulaste juures Andres ja Kristjan Arusoo. Avo Virves ja Jaan Holst. Isa haual Torontos viibis Ilar Simulant.

Esto laulupeo plaat

Valimik Esto -76 laulupeo laudest tuleb enne jõulu müügile heliplaadina (40 min stereo). Rootsis maksab plaat ettetellimisel 1. oktoobrini (aadressil: Rein Linask, "Esto-76 heliplaat", 101 Webb Ave. Stamford, Conn. 06902 USA) 6 dollarit, hiljem on hind 7 dollarit.

Esto-76 mälestusalbumi ettetellimise tähtaeg on samuti 1. okt. Ettetellimise hind on 10 dollarit (pärast 15 dollarit). Neid, samuti Esto kavaalbumeid laulupeost, kunstimätusest ja valgupeost on võimalik tellida: Meeta Liiv 3200 Westfield Ave., Baltimore, Md. 21214. USA kavaalbumite hinnaks on 1 dollar. lisada saatekulu. Rahakaardid palutakse kirjutada Esto nimele ja saata vastavalt eelpoolnimetatud aadressidel.

Näitekursus jätkub

Agnes Lepp-Kaasik jätkab ka sel hooajal kursusega noortele näitlejatele, kus tutvutakse lavakunsti algelementidega ja antakse näitlejatel võimalusi improviseerida.

Kursus toimub igal kolmapäeval kell 18.30 ABF-i ruumes Sveavägen 41, III korrusel saal nr. 3. Kõik asjasthuvitatud on teretulnud, eelregistreerimine pole vajalik.

Kevadhooajal, märtsi lõpus või aprilli alguses tuleb lavale Agnes Lepp-Kaasiku näidend "Lahutus" autori lavastusel.

• Leinateated

Helsingborgis suri 12. septembril Pärnust päritoliev moeäri omanik Alfred Kurvet, sünd. 31. jaanuaril 1916 Pärnus. Lahkunu on aktiivselt osa võtnud eesti kooloonia tegevusest, ta on olnud Helsingborgi Eesti Ühingu asutaja liige, juhatuse liige ja mitmel korral kuulunud revisjoni komisjoni. Alfred Kurvetit jäävad leinama abikaasa, sugulased Eestis ja paljud sõbrad.

New Yergis suri 4. septembril Hilda Schiemann, sünd. 16. juulil 1885 Eestis.

Briti leht Molotov-Ribbentropi paktist

London (EPL) — N. Liit teeb kõik mis võimalik, et maailma teadvusest kaoks niivõrd piinlik dokument nagu seda on 23. augustil 1939 allakirjutatud Molotov-Ribbentropi pakt. Sellega jagusid kaks diktatuurriiki omavahel ära Vahe-Euroopa Soomest Poolani. Pakt ja selle tähendus hakkab kusturna ka läänepoolsete rahvaste teadvusest.

Inglise suurajalehe "Daily Telegraphi" pühapäevane väljaanne töi siiski järjekordselt ära nii pakti sisu kui selle sõlmimisega seoses olevad sündmused. Lähemaid andmeid pakti sõlmimise kohta pakub ka Desmond Donnelly teos "Struggle for the World".

Esimesi kontakte kahe valitsuse vahel toimus juba 26. juulil ühes Berliini restoranis. Seal kohtusid Saksa Välisministeeriumi Majanduspoliitilise Osakonna volinik Schnurre ja N. Liidu saatkonnaametnik Astakov ning N. Liidu kaubandusdelegatsiooni esimees Barbarin. Sel puhul esitas Schnurre esimese kavandi lepingu kohta.

Hitler oli kannatamatu, ta oli oma rünnakuplaanide osas Poola vastu seotud ajaga. Ta telegraferis isiklikult Stalinile 20. augustil, soovides, et Stalin võtaks vastu Ribbentropi. Aga Stalinnäis olevat ükskõikne — või teeskles ta ükskõiksust.

21. augustil teatas lõpuks Stalin, et võtab vastu Saksa välisministri. Hitler olevat telegrammi saabudes tagunud rusikatega seinale ja karjunud: "Nüüd on maailm minu taskus!" Ja kui Ribbentrop Moskvasse saabus, ütles Stalin tema auks korraldatud vastuvõtul: "Ma tean, et saksa rahvas armastab oma juhti. Ma tahan juua tema terviseks!"

Molotov-Ribbentropi pakt vabastas Hitleri käed Teise maailmasõja alustamiseks. See fakt kipub tänapäeval tihti kahe silma vahele jääma. (KP)

USA poliitiline raskuspunkt nihkub lõunasse ja läände

Rootsi ajalehtedel, TV-l ja raadiol on korrespondendid Washingtoni ja New-Yorgi ümbruses. Neil on olemas kontakt USA idapoolsete osariikide suhteliselt liberaalsete poliitikutega. Tegelikult toimub USA-s hääletajate enamuse nihkumine lõunasse ja läände, mille juures need alad on peamiselt konservatiivselt häälestatud. Texas, Florida ja Kalifornia pole tänapäeval enam poliitiline tagamaa, nagu rootsi massimeediumid näivad uskuvat.

USA-s on viimastel aastatel toimunud suured rahvastiku liikumised peasuunaga lõunasse ja läände. Nn. päikesevöönd (Kalifornie, New-Mexiko, Arizona ja lõunariigid) on kujunenud uueks majanduslikuks raskuspunktiks USA-s. Selle elanikkond on kasvanud 40 miljonist 86 miljonile. Uute tööstusalade ehitamiseks on kulutatud suuri summasid. Seal on inimestel rohkem autosid ja telefone kui kuskil mujal maailmas.

Need osariigid annavad ikka rohkem liikmeid presidendivalimiste nõukogule. Florida elektorite arv on kasvanud 7-melt 17-le, Kalifornia elektorite arv 22-lt 45-le. Samal ajal kahaneb idaranniku riikide elektorite arv. Enamik põikesevööndi elanikest on konservatiivsed: nad poolda vad vaba ettevõtlust, tugevat sõjavõge ja USA positsiooni püsimist maailmas. Lõunariikides elab palju konservatiivseid pensionäre. Enamik neist häületab vabariiklastele.

Rootsi avalikkus, keda on informeeritud peamiselt USA idaranniku poliitilistest vooludest, võib kergesti saada üllatuse osaliseks. Jimmy Carter ei ole — USA üldise mentaliteediga arvestades — sugugi nii kindel presidendikandidaat, kui see peegeldub massimeediumides. Suhteliselt konservatiivsel Gerard Fordil on võib-olla suuremad võimalused jääda presidendiks, kui seda Rootsis arvatakse.

Rootsi saab USA-lt sõjalist varustust

Ajakiri FiB/Kulturfront — tuntud mõni aasta tagasi seoses sensatsiooni tekitanud IB-looga — esitas uuesti sensatsioonilisi andmeid: Rootsi olevat ühele USA-kindralile maksnud üle miljoni krooni mingite teenste eest. Sama katsus väita ka USA tuntud ajaleht Washington Post.

Et tõde jalule seada, esinesid Rootsi ÖB Stig Synnergren ja endine sõjaminister Sven Andersson pressikonverentsil ja andsid seletuse:

Raha on makstud elektroonilise varustuse eest. See on salajane. Rootsi hangib elektroonilisel teel andmeid selle kohta, mis Rootsi piiride laheduses toimub. Rootsi on ainus riik väljaspool Natot, kes on saanud taolist varustust. Rootsi valitsus on tehingust teadlik ja selle heaks kiitnud.

Kas FiB/Kulturfront ja selle lugejad seletusega rahule jäid, pole teada, ajakiri on lubanud avaldada uusi dokumente sel ajal. Niipalju on kindel — tegemist on seadusliku (kuigi sõjalise saladuse katte all toimunud) tehinguga. See pole mingi altkäemaksukulugu, nagu praegu rahvusvaheliselt lainelt lööv Lockheedi skandaal. Prokuratuur aga on võib-olla sunnitud hakkama otsima lahendust küsimusele: Kuidas pääsesid sõjaministeeriumi salajased dokumendid ajakirjandusse?

Rahvastikuteadus vaeslapse osas

Rootsi ajaloolise ajakirja "Historisk Tidskrift" äsjailmunud numbris (nr. 2, 1976) võtab ajaloolane Daid Gaunt sõna Tallinnas ilmunud Heldur Palli teose üle "Ajaloolise demograafia probleeme Eestis" (1973, 131 lk.). Sissejuhatavalt märgitakse, et kõrgemaastmeline uurimistöö rahvastikuarengu probleemides ei ole kerge Nõukogude maades.

Selle üle olevat kurtnud nõukogude uurija Raimo Pullat juba 1974 novembris Tallinnas toimunud ülenõukogudelikul ajaloolise demograafia seminaris. Väiksem grupp uurijaid, eriti Baltimail tegelevat siiski sellealaliste uurimistega, päämiselt statistika, rahvalugemised jne. alal.

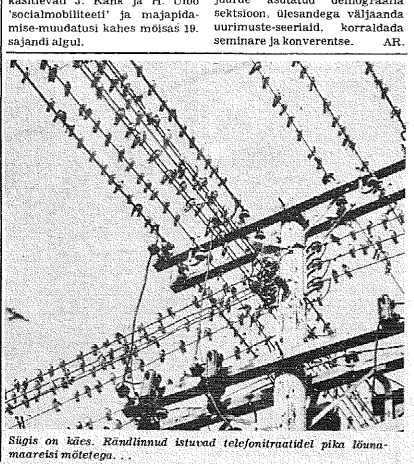
Oma ülalmainitud raamatus teeb Palli kõigepealt teatavaks uurimistulemusi 'perekonnakonstrueerimises' 17. sajandi kirikuraamatute alusel. Samuti käsitlevad J. Kahk ja H. Uibo 'socialmobiliteeti' ja majapidamise-muudatusi kahes mõisas 19. sajandi algul.

Edasi uurivad Ligi ja Vahtre kiiret rahvastikuarengut Eestis 1712—82, resp. 1782—1858. Öpik arvestab hingedearvisjonide alusel Eestisse sisserändajaid kahel juhul 18. sajandi esimesel poolel.

Põhendusteoses Hans Kruusile 1971 olevat võimalik olnud avaldada ka kolm demograafilist uurimist. Kirikuraamatuil olevat Palli järgi see suur puudus, et neisse kanti vaid kirikulikke matuseid, eestlastel aga olevat veel 17. sajandi lõpul olnud kombeks end väljaspool kalmistut matta lasta(?).

Ka olevat raske perekonnanime või kaasnime alusel kontuuriuiteeti tõestada, kuna neid "taganimesid" kohati olevat vahetatud või muudetud.

Lõpuks leiab arvustaja Gaunt olevat lootustäratava, et üleiiidulise Teaduste Akadeemia juurde asutatud demograafia sektsioon, ülesandega väljaanda uurimuste-seeriaid, korraldada seminare ja konverentse. AR.

Sügis on käes. Rändlinnud istuvad telefonitraatidel pika lõunamaareisi mõtetega. . .

• Leinateated

†

Unustamatut kallist sugulast

Erich Lillepuu'd

mälestab kurbuses

JOHANNES VAHEMAA
abikaasaga

†

Unustamata head sõpra ja naabrit

Erich Lillepuu'd

mälestavad

PEREKOND A. KILK

PEREKOND E. TAMAN

JOHANNES LIIVER
abikaasaga

†

Oma asutajaliiget ja kauaegset end. juhatuse- ja rev. kom. liiget

Alfred Kurvet'it

mälestab

HELSINGBORGI
EESTI ÜHING

†

Armas isa, äi, vanaisa ja sugulane

Tönis Ausmaa

Sünd. 4/4 1893
Surn. 13/9 1976 Eskilstunas

Mälestavad leinas

AKSEL ja HELI

PIA ja REIN

HELMI ja KARL

SUGULASED
Eestis

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 29. septembril kell 15.15 Stillhetens kapelis S:t Eskils kalmistul Eskilstunas.

Valimised. . .

Alg lk. 1

fp sai 39 mandaati ja suurenes riigipäeval 5 mandaadi võrra ja moderaadid omavad 55 mandaati, suurenemine 4 mandaati.

Valimisööl televisioonis antud intervjuus sõnas Olof Palme, et valitsus tegutseb kaljukindlalt demokraatlike mängureeglite kohaselt. Mis tähendab seda, et ta annab sisse sotsiaaldemokraatliku valitsuse lahkumispalve.

Edasi sõnas Olof Palme, et sotsiaaldemokraatide kaotuse põhjustas tõenäoliselt tuumaenergia küsimus, mis ju oli Fälldini ja tema erakonna paraadnumber. palme toonitas, et sotsiaaldemokraadid on opositsioonis olle konstruktiivsed, efektiivsed ja ofensiivsed. Ta nentis, et uus kodaniik rezhiim kahtlematta kujuneb lühikeseks eranditks Rootsi poliitikas — järgmistel valimistel ollakse taas valitsuspartei.

Thorbjörn Fälldin, kellest saab uus peaminister, ütles et kodaniik valitsus koosneb kolme kodaniiku partei esindajaist. Ent otsekohe pärast lõpuprognooside teatavakstegemist ei soovinud ta mingil viisil teatavaks teha selle ev. koosseisu. Ta sõnas, et seda arutavad centerni, folkpartieti ja moderaatide esindajad ühisel konverentsil.

Moderaatide juht Gösta Bohman arvas, et tema erakonna suure edu taga seisid peamiselt noored hääletajad, need, kes esimest korda võtsid osa valimistest.

Barnabys Briti Kolumbias Kanadas suri 29. augustil Ants Puhvel, sünd. 3. jaanuaril 1933 Haapsalus.

†

Armsat

Helene Ivanov'i

(end. Garshnek)

mälestavad leinas

SALME KIROTAR

FRIDA ja EDUARD KEIR

IDA ILLERMAA

KARL SPIRKA

ERNST KELL

LOUISE KOPPEL

ALMA ja JOHANNES MERTSINA

†

Oma liiget

Abikomissar

Tönis Ausmaa'd

mälestab

END. EESTI POLITSEIAMETNIKE KOGU ROOTSIS

†

Väga lugupeetud sõpra ja head tuttavat

Tönis Ausmaa'd

4. 4. 1893 — 13. 9. 1976

mälestavad

JOHANNA ANDRA	**OSKAR PALM**
JOH. ELISTE abik.	**VOLD. PIELBUSCH abik.**
EDUARD HEINING abik.	**KRISTOF PILMAN abik.**
ARNOLD ILVES	**JÜRI PÄRI abik.**
JOH. JAANBERG	**BERNH. PÕLD**
MIHKEL JURIS abik.	**VASSILI REINART abik.**
RUDOLF JÜRGENSON	**HANS REITER abik.**
MARIA KARJEL	**KARL SAAR abik.**
EDUARD KARJEL	**TAMMEMÄE PEREKOND**
VOLD. KASK abik.	**JUULI TOOMINGAS**
JOH. KIVIMÄGI abik.	**KARL TOHV abik.**
ANTON KRAPP abik.	**OSKAR UUSLEER**
NIKOLAI KÕIVUTALU	**VELLO VAHER abik.**
KRISTOF LULLA	**OSKAR VAPPER abik.**
JOH. MERIMAA abik.	**LEMBIT VEERTEE abik.**
AUGUST OJASAAR	**KRISTOF ÖSTERMAN**

Kohaliku elu

GÖTEBORG

Eesti keele kursus

Göteborgis on alustatud eesti keele kursusega eestlastele. Kursus on korraldatud koostöös Lundi ülikooli Soome-ugri keelte instituudiga ja hõlmab kursuse A20-punkti ulatuse.

Kursus toimub neljapäeviti Göteborgi Eesti Majas, algusega kell 18.00. Lektoriks on fil. mag. Kaija Niitepõld.

Neljapäeval, 23. septembril külastab kursust Göteborgis Soome-ugri keelte lektor U-Valev Uibopuu Lundist. Seliel neljapäeval algab kursus erakordselt kell 17.30 (pool kuus).

Kursusest osavõtuks on veel mõned vabad kohad. Asjast huvitatuid palutakse kohe võtta kontakt Juta Nõmme — tel. 26 53 06 ehk Susanna Tomson — tel. 26 29 77. Peale 30. septembrit pole võimalik kursuslasi juurde võtta.

GÖTEBORG

Aktus ja lõikuspidu

Tänavu suvel täitus 25 aastat Eesti Põllumeeste Kogude restaureerimisest paguluses, mida EPK Keskjuhatus tähistab Rootsis aktusega laup. 2. okt. algusega kell 18.00 Göteborgis Munkebäcki tänava seltskondlikes ruumes. Aktusele järgneb vahetult Göteborgi Põllumeeste Kogu traditsiooniline lõikuspidu. Pidu algab palvusega õpetaja Thomas Vagalt. PK perenaised hoolitsevad rikkaliku peolaua eest, serveerides külma ja sooja toitu ning kohvi küpsistega.

Kavalises osas esinevad lauludega "Lemmikud" ja meeleoluning tantsumuusika eest hoolitseb noorteorkester.

Osavõtu maks 30:- isikult. Osavõtust palume tungivalt juhatusele ette teatada, kas suuliselt või telefoni teel: 46 46 12 — Aibast, 51 96 28 — Märtin, 46 35 64 — Söster, 23 27 21 — Uukareda, hiljemalt kolmapäeva 29. sept. õhtuks, et perenaised teaksid vastavalt osavõtjate arvule toite valmistada. Pidu lõpp kell 00.30.

Juhatus loodab, et liikmed ja külalised suurel arvul juubeli aktusest ja lõikuspeost osa võtavad.

STOCKHOLM

Soome koori kontsert

Stockholmi Eesti Naiskoori külastav soome naiskoor Jyväskylän Naislaulajat esinevad kontserdiga laupäeval, 25. septembril kell 17.00 Soome Majas, Snickarbacken 2. Koor esitab nii vaimulikku kui ilmalikku muusikat autoritelt nagu Klemetti, Hannikainen, Palestrina jt. Lauldakse ka eesti rahvaviise. Stockholmi Eesti Naiskoor esineb programmis kahe lauluga.

Pühapäeval 26. septembril kell 14.00 esineb soome koor Jakobi kirikus jumalateenistusel 2—3 lauluga.

Aug. Ots 75-aastane

Stockholmis tähistab 22. septembril oma 75-ndat sünniõigusteadlane August Ots, hiljutise memuaarraamatu "Mehed sõndmuste kurvidel" autor.

Sada. . .

Alg lk. 1

Vabade raadiote saated on peamisteks uudisteallikateks. Vaimulikud saated nendest on väga tervitatavad ja on peamised usulise teeninduse allikad. Kabjuks pingeiõdvenduse-poliitikas on palju kahju teinud nendele saadetele. Lätlased on huvi kaotanud saadete vastu, sest pingeiõdvendus võtab nendelt usu.

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised matusetalitused

Ööpäevane valvekord

Möödunud sõjast:

Kui saksa kuulus piloot tulistati alla Sõrve ees

Saksa parim lahingulendur Teises maailmasõjas oli Viinist pärinev major Walter Nowotny, kes tulistati alla Saksamaa kohal 8. novembril 1944, mil ta võitles viiekordse ülekaalu vastu. Nowotny oli tulistanud vähem kui 500 õhkutõusmise puhul alla 258 vaenlase lennukit. Ta võitles aastaid Volhovi all, kus eesti üksused pikemat aega hoidsid rinnet. Nowotny on mõnel päeval tulistanud alla 9—10 venelaste poolt juhitud inglise ja ameerika võitluslennukit.

Nowotny vend Rudolf on hiljuti välja andnud mälestusraamatu oma lennukangelasest venna kohta ("Walter Nowotny — Tiger von Wolchowstroy").

Raamatus leidub lenduri enda sulest kirjeldus tema võitlustest Saaremaa kohal suvel 1941:

— Sain 19. juulil 1941 ülesande, teostada "vaba jahti" Saaremaa kohal. Bolshevikud saatsid meid märgates kohe meile kallale oma Kuressaare ligidal asuvast baasist 10 lahingulennukit. Tulistasin — esimest korda oma elus — alla kaks Curtiss J. 153 tüüpi lennukit. Selle järele silmitsesdes oma bensiinimõõtjat, avastasin, et oli viimane aeg tagasipöördumiseks mele baasi, mis asus Vindavi juures. Mu kaaslasest polnud mingit märki.

Veidi hiljem märkasin, et minule järgnes üks valge ninaga lennuk. Pidasin teda oma kaaslaseks ning tervitasin teda masina kõigutamisega. See oli rumal eksitus, minu üllatuseks hakkasid kuulid mu lennukabiini kohal vinguma. Lennukimootor sai tabamuse ja jäi seisma. Aga enne seda olin suutnud asuda vastupunnakule ning tulistanud alla ründaja. Mu all oli veel maad, kuid maandumine seal ei tulnud kõne alla. Arvestasin, et jõuan liuglennul välja mereni.

Liuglesin madalal kõrgusel üle lahe pika ja kitsa poolsaare juures (Sõrve). Nägin ranna ligidal mootorpaati. Hetkeks tekkis mõte, laskuda langevarjuga selle ligidale ning ujuda paadini. Teisel hetkel nägin oma vaimusilma ees kolme relvastatud bolshevikku, kes oleksid valmis minuga arveid õiendama. Nägin poolsaare lõunatipus tuletorni ning paigutasin oma masina selle ette, madalale liivajoonele vees."

Suurte raskustega õnnestus Nowotnyl lennukist välja pääseda, ujumisvesti varal veepinnale tõusta ning kaasasolev väike kummipaat avada. Kuramaa rand oli u. 60 kilomeetrit eemal. Nowotny otsustas kätega söudes ületada selle vahemaa. Õnneks ei märgatud teda Sõrve tuletornist — või arvati, et mere kukkunud saksa lendur igal juhul upub.

19-aastasel noormehel oli õnne. Ta söudis kaks ööd-päeva Kuramaa suunas, pääses puutumatult läbi parajasti toimuvast merelahingust saksa rannapatareide ja bolshevike hävitajate vahel. Kolmanda päeva hommikul maandus ta pooleldi meelemärkuseta olekus Kuramaa rannal. Pisut kaugemal paistis mingi talumaja. Selle suunas katsus Nowotny oma viimast jõudu kokku võttes ujuda, kuid minestas.

"Kui ma ärkasin, lamasin valgete linade vahel voodis, valges öösärgis. Voodi ees taburetil lebasid mu asjad, kõige pealmiseks mu püstol. Oma ehmatuseks nägin toas kaht vene mundris sõjameest — haarasin välkkiirelt revolvri. Kuid enne tulistamist taipasin nede käesidemetest, et tegemist oli läti "metsavendega". Tahi nimi oli "Mikelbaka" — ma ei unusta iialgi seda nime. Nädal aega hiljem lendasin uuesti üle Saaremaa. Mul õnnestus Sõrve tuletorni juures üks vene pommilennuk alla tulistada."

Major Nowotny langes 23-aastasena. Ta põrm paigutati 1958 Osnabrückist, kus ta oli surma saanud, Viini Keskkalmistule. Ta hauasambasse on rajutud sõnad: "...igavene on tema tegude kuulsus."

Nowotny biograafias on tehtud ka statistikat Teises maailmasõjas allatulistatud lennukite üle. Selgub, et sakslastest on 106 lenduri tulistanud alla üle 100 vaenlase lennuki, neist 35 üle 150 ja ainult 15 üle 200. Suurim vaenlase lennukite hävitaja on major Erich Hartmann. Ta on hävitanud 351 vaenlase lennukit. See on aga toimunud pikema aja jooksul kui Nowotny puhul, ka on Hartmann tõusnud lendu üle 800 korra.

Ar.

USA-Rootsi jahedus ei takistanud koostööd sõjaväeliselt

USA elektroonilise varustuse müümine Rootsile toimus ajal, mil Rootsi ja USA suhted olid peaminister Palme seisukohavõttude tõttu väga jahedad. Kuid USA vastuluure pidas sellest hoolimata tähtsaks, et Rootsi saaks salajast elektroonilist varustust, et kuulata, mis toimub Rootsi idapiiri taga. Saladuses holti tehingut, kuna ei tahetud, et poliitikud mõlemas riigis sekkuksid asjasse.

Rootsi geograafiline asend on ju ideaalne, see moodustab praegu Ida- ja Lääne- Euroopa piirist tervelt poole. Rootsist saab eduga kuulata raadiotelegraafilist tegevust Kesk- ja Ida-Euroopas ja teha sellest vajalikke sõjapoliitilisi järeldusi.

Üks põhjus, miks elektroonilise varustuse müük oli nii salajas peetud, seisneb asjaolus, et niivõrd spetsiaalset varustust ei andnud USA isegi osale Nato liikmetest. Türklased seda ei saanud, USA sõdurid korraldasid ise luuretegevust Türgis asuvatest baasidest.

Peale selle on USA-l ka veel teistes riikides luurepositsioone, kus eriotstarbega varustust ei anta kohalikkudele luureorganisatsioonidele (Kreekas, Iraanis, Taiwanis, Jaapanis ja Lõuna-Koreas).

Selle operatsiooni avastanud ajakirjanikud puudutasid väga tundlikku kohta suurvõimude vastastikuses luuretegevuses.

Taskuvargus tekitas rahutused

LONDON (VE) — Inglismaal Londonis tekkisid rahutused lääneindia immigrantide karnevali ajal, kus sai vigastada 400 inimest, neende hulgas 120 politseinikku.

Politseivõimud püüsid vahistada mitut noort musta, kes pidustusel toime panid tasuvargusi. Seda tõlgendati "rassivaenuna" ja pealtvaatajad takistasid noorte äraviimist. Nii tekkisid kokkupõrked politsei ja mustade vahel, kus politsei pidi tooma lisajõude. Demonstrandid purustasid autosid, löid katki vaateaknaid ja riisusid ärisid. Politsei vahistas kokku 66 isikut, nende seas 6 naist.

Kesknõukogu konverents Lüneburgis

Tänavune Euroopa maade eestlaste konverents Lüneburgis, Lääne-Saksamaal, toimub detsembrikuu teisel nädalal, algusega 5. dets. Eelmiste aastate eeskujul toimub kokkutulek Idaalasdeemias. Seal toimuvad samal ajal ka Balti Selts Saksamaal tööpäevad, millest ka eeslased osa võtavad.

Kokkutulekust Lüneburgis võtavad osa Saksamaa, inglismaa, Rootsi, Belgia, Hollandi, Taani, Prantsusmaa ja loodetavasti ka Shveitsi eestlaste esindajad.

Iga-aastane eestlaste konverents Euroopas toimub Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu Euroopa-büroo korraldamisel. Euroopa-büroo juhatajaks on teatavasti Ü. E. Kesknõukogu peavolinik Euroopas Arnold Joonson.

EÜS Ühenduse suvepäevalt

EÜS Ühendus pidas suvepäeva dr. Arnold Olmi kodus Charlottenbergis, kus vastuvõtja koos abikaasaga jutustasid autosõidust Eestisse. Piiril tulnud kogu pagas välja laduda, määratud sõidukiirus ja jälgitud hoolega, et nad määratud sõiduteest kõrvale ei kalduks.

Raimond Kolk jutustas oma koolipõlvest tartus, kus ta elas prof. Jaan Sarve majas, kes oli töötanud välja uue rahvusvahelise keele teadlaste jaoks, mh. tõlkides sellesse keelde Bernard Kangro novelli "Sinised mesilased".

Joh. Mihkelson luges oma mälestuste käsikirjast peatüki Rootsi kuninga Gustaf V Tallinnas viibimisest.

Bernhard Mäelo kirjeldas EÜS Ühenduse asutamist ja elu ajavahemikus 1890—1917.

Dr. Hans Viinapuu jutustas Raimla grupi lahkumisest Ühendusest. (BM).

OTSITAKSE

seaduslikke pärijaid alljärgnevatele isikutele:

Brockhausen, Georg	**Männik, Jaan**
Gross, Märt	**Oberg, Ludvig**
Grossberg, Mari	**Oidekivi, Vasili**
Holland, Johan	**Orik, Ado**
Härm, Jüri	**Palgi, Daniel**
Johanson, Karl	**Pare, Johan**
Jõudu, Hugo	**Patune, Julius**
Kahu, Johannes	**Reinhold, Karl**
Kartau, Julia	**Rosenberg, Harriet**
Keernik, Adolf	**Rosenthal, Edit**
Kivistik, Jaan	**Ross, Eduard**
Koorits, Hans	**Rossman, Paul**
Koppel, Karl	**Rühka, Hans**
Käbi, Johannes	**Rätsep, Mihkel**
Kümmel, Sergei	**Saglin, Eedert**
Leesment, Martha	**Simsivart, Jüri**
Leisman, Maretta	**Soosar, Tõnis**
Lepik, Martin	**Stein, Juhan**
Lilienthal, Arnold	**Tilk, Jaan**
Lobjak, (Hans) Jautz	**Tiss-Teesaar, Hans**
Looring, Adu	**Tomson, Albert**
Luckman, Aleksander	**Tomson, Johan**
Lulga, Georg	**Tomson, Peet**
Lulga, Joh.	**Truve, Villem**
Maltenek, Helmi	**Tukk, Johann**
Mets, Peeter	**Unt, Alma**
Metsamart, Helju	**Valk, Aleksander**
Metsamart, Jüri	**Weizenberg, Emma**
Mitt, Liina	

Teatada:

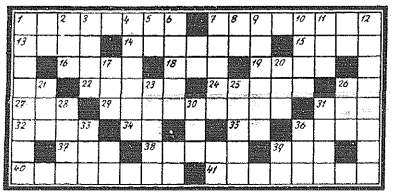
ADVOKAADIFIRMA ERVIN PANG

Wahrendorffsgatan 8, S-111 47 Stockholm, Sverige
Tel. 08/21 80 50 või 21 70 30

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Ristsõna 17

Paremale: 1 müüab kalu 7 riisuma, 13 kodanik 14 üks seitsmest 15 virk 16 lääge 18 tugipuu 19 kallis vara 22 on see, kes ei ole magada saanud 24 eestiparane mehe nimi 26 kõrts Tallinnas 27 ekstrakt 29 lõunamaine vili (mitm.) 31 kink 32 kella osa 34 Pildi-ajakiri Rootsis 35 tükk 36 lõbustuskoht 37 meeskoori juht Kanadas 39 viljarõuk 40 daalia 41 pealinn Euroopas.

Alla: 1 kaunis park Tallinna elanikele 2 suur, avar 3 kaua aega tagasi 4 ovaalne kõverjoon 5 vanuse 6 siis võetakse tavaliselt puhkust 7 hiilgus (os. kääne) 8 diftong 9 kõigile kättesaadav 10 kaitse, julgeolek 11 paik, koht 12 lühike naljajutt 17 autoosade tööstus Rootsis 20 ümbritseb maja 21 end, maks Rootsis 23 pleksepa töötulemus (om. kääne) 25 tavaline mehe nimi (os. kääne) 26 hurtsik 28 mootorsõiduk 30 rohkem kui leige 31 mateeria 33 rootsipärane mehe nimi 36 osa kuraatorist 39 kaksikvokaal.

Lahendus 16:

Siit ja sealt

Veronika Luik New Yorgist viibis reisil Euroopa kontinendil, külastades Saksamaad, Shveitsi ja Prantsusmaad.

Henn Soonpää, Põhja-Dakota ülikooli füüsikaprofessor, võttis Roomas osa rahvusvahelisest füüsikute konverentsist, kus ta esines ettekandega erialalt.

Eesti teatrielu USA-s 75. aasta jooksul

NEW YORK (VES) – Teatriajaloo professor Mardi Valgemäe New York City ülikoolist on uurinud eestlaste teatritegevust USA-s viimase 75 aasta jooksul.

Tema andmetel on 1906–1975 antud 166 lavastust, kus esitati 124 näidendit. 1906–1922 oli 24 lavastust (1,4 aastas), 1923–1929 37 lavastust (5,3 a.), 1930–1949 76 lavastust (3,8 a.). On huvitav, et viimane periood, kus USA-sse tuli uusimmigratsiooni korras rohkesti eestlasi, nende hulgas teatrijõudusid, on teatrielu kõige rohkem soikus. 1950–1975 on antud vaid 29 lavastust ehk 1,1 aastas.

Fantoom

Televisioonprogramm

TV Onsdag

ONSDAG 22 SEPTEMBER

TELEVISION 1

Skol-TV:

9.00 I Australien, åk 6. 3. Australiska rikedomar.

9.20—9.40 Lärarprogram: Vad är handikapp. 3. Trösklar.

9.45—10.00 **Teknik i vardagslivet,** åk 2—3. 3. Mekanik.

10.10—10.25 **Du i samhället,** åk 9. 2. Arbetsliv i förvandling.

10.35—11.00 **Fara,** åk 1—2 gymn. 1. Att arbeta med gas.

12.00—12.15 **Rytm och rörelse,** åk 2.

12.20—12.40 **Näringar och yrken i Norden,** åk 8. 2. Gustav, Barbro, Sven i verkstaden.

12.45—13.05 **Äldrisgvård: Ett samtal betyder så mycket.** 1. Karl Gunnar Karlsson 981215—0831, åk 2 gymn.

16.30—17.00 **Halvfem: Expedition varma vatten.** Om vad som händer nere i havsdjupet under natten, vilka djur som är vakna och beger sig på jakt.

17.55 **Meddelanden.**

18.00 **TV-nytt och väder.**

18.05 **Vår fantastiska värld.** Vid jordgloben: Arne Weise.
1. Reportage från slumkvarteren i New York.
2. Geparden — världens snabbaste däggdjur.
3. Rabalder har bekymmer.

18.30 **Sveriges Magasin.** Värd Maria Scherer.

19.30 **Mitt i musiken.** Groznjan ligger i Jugoslavien. I Groznjan möts musikaliska ungdomar från Europas alla hörn. Man umgås, repeterar och spelar klassisk musik tillsammans. Internationella Jeunesses Musicales — "Musik för ungdom" på svenska — har gjort den gamla staden till ett permanent musikläger.
Serie av Rolf Nordin. Örebro.

20.10 **Att aldrig ge upp.** I skuggan av galgar och gaskammare i de nazistiska koncentrationslägren kämpade fångarna för det sista de ägde: sin mänskliga värdighet. Deras enda vapen var deras kultur.
I kvällens program som är det första av två — presenteras musik och konst som skapats i lägren. Vi får träffa några av de överlevande kulturarbetarna, bl a teknaren Leo Haas, dömd till döden av Adolf Eichmann för sina bilder från Theresienstadt. Hanus Weber står för musiken och idé.

21.00 **Aktuellt och väder.**

21.30 **TV-nytt.**

21.35 **USA:s historia på tre minuter. Repris från 13.7.**

21.40 **Invandrarlandet Sverige. Från Finland till Fagersta.**
Det finns ungefär 200 000 finska invandrare i Sverige. Men invandrare är också utvandrare. Vad innebär det för Finland att unga utbildade människor lämnar landet? Programmet är det första av två reportage om Sverige som invandrarland och skildrar bl a finska invandrare i Munkssamhället i Fagersta. Sänds även 26.9 kl 16.

22.15—23.05 **Fotboll: Norge—Sverige. Sammandrag från landskampen i Oslo. Bo Hansson.**

TELEVISION 2

17.00 **Förskoleprogram:**
Om — en flicka som heter Mari. Mari, 5 år, är nyinflyttad från Finland till Sverige.
Sänds även 26.9 kl 10.30.

17.25 **TV-nytt och väder.**

17.30 **Barbapapa.**

17.35 **ca Companie Pajas** — clownerna Inger Henriksson och Alain Mangematin.

18.00 **Tellus.** 2. Uppbyggande och nedbrytande krafter.
Programmets tema är den ständiga kampen mellan uppbyggande krafter som bergskedjebildningar, vulkanism och jordskalv samt nedbrytande krafter av skilda slag: vattnets, isens och vindens arbete. Repris från 1972.

18.30 **Familjen Ashton.** Del 2: att dö för Spanien.

19.30 **Rapport** med väder.

20.00 **Hem till byn** av Bengt Bratt. Det första av åtta nyinspelade avsnitt som är en direkt fortsättning på serien.

20.55 **Anslagstavlan.**

21.00 **Långt, långt hemifrån. Ett** program som handlar om turkiska invandrare. Intervjuerna är gjorda i Fitija, Tensta och Rinkeby. Vi får vittnesmål om hur det är att arbeta och leva i Sverige, kvinnornas situation berörs och en turkisk lärare berättar om hur de turkiska barnen kan känna det.

21.40 **Kvällsöppet.** Marianne Söderberg och Östen Warnerbring med gäster. Malmö.

22.25 **TV-nytt och väder.**

22.30—23.00 **Videoäventyr.** Tantra — den uråldriga konsten om energi. En serie på tre program om energi i en något vidare betydelse än den vi vanligen lägger i ordet (olja, kol, atomenergi osv). Här handlar det om den energi som håller hela världsalltet gående, från kosmos ända in i atomernas mikrovärldar. Det första programmet handlar om energi så som den gamla men fortfarande aktuella indiska Tantrakulturen upplevde och uttryckte den i bild och ljud. Gäst i programmet är dr Ajit Mookerjee från Tantra museet i New Delhi, som bland annat tog hit den uppmärksammade Tantra-utställningen till Stockholm.
Medv: Ingela Lind, intervju, Sohan Qadri, konstnär, och Madhu Khanna, lärarinna.

TV Torsdag

TORSDAG 23 SEPTEMBER

TELEVISION 1 Skol-TV:

9.20 **Bränspunkter,** åk 1—3, gymn. 2. 1905.

9.45—10.00 **Teknik i vardagslivet,** åk 2—3. 4. Mekanik.
Förskoleprogram:

10.30—10.50 **Om** — tripp, trapp, trä.

12.30—12.40 **Privet 1.**

Skol-TV:

12.45 **Saffare,** åk 4—6.

13.10—13.30 **Socialkunskap:** Problem i välfärd, åk 1—3, gymn. 2. Karl Gunnar Karlsson 981215—0831.

13.35—13.50 **Naturkunskap,** åk 1, gymn. 2. Levande och död materia.
Förskoleprogram:

14.00—14.20 **Om — tripp, trapp, trä.**

16.30 **Halvfem: Experimentlek** med Gösta Ekman och Per Ragnar. Om friktion.

17.00—17.15 **Språka** — i dag på serbokroatiska.
Följ med Nevenka när hon åker till mammas jobb.

17.55 **Meddelanden.**

18.00 **TV-nytt, väder.**

18.05 **Barnjournalen.**

18.30 **Sveriges magasin.** Värd: Lars-Gunnar Björklund.

19.30 **Det stora flyttlasset.** Skulle man följa med flyttlassen eller inte? Ören var stor bland de 6 000 anställda i över 30 statliga verk. Riksdagsbeslutet för några år sedan om utlokalisering stod fast. Vad skulle detta innebära för anställda och deras anhöriga? Vad skulle det innebära för kommunerna som tog emot verken?
Lars-Thure Ljungdahl och Lars Rundgren har följt några av de fem statliga verk som flyttades till Norrköping.

20.10 **Edward VII — kung av England.** Detta är berättelsen om Albert Edwards drottning Victorias och prins Alberts äldste son.

21.00 **Aktuellt,** väder.

21.30 **TV-nytt.**

21.35 **Sportextra.**

22.05—22.00 **Kampen mot bakterierna.**

3. **De kleinrgna.**
Sänds även 26.9 kl 17.05.

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt och väder.**

17.30 **Barbapapa.**

17.35 **ca Companie Pajas** — clownerna Inger Henriksson och Alain Mangematin.

18.00 **Datorer** — på våra villkor. 1. Automatiserad makt. Repris från vt -76.
Sänds även i TV 1 24/9 kl. 10.30

18.30 **Hem till gården.** Den populära engelska följetongen om en lantbrukarfamilj i norra England återkommer efter sommaruppehållet. Tretton nya avsnitt.
Medv. Arthur Pentelow, Ronald Magill, Eric Allan, Andrew Burt, Frazer Hines, Sheila Mercier, m fl.

19.20—19.30 **Regionala nyheter.**
Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.

19.30 **Rapport** med väder.

20.00 **Dokument utifrån.** Internationella reportage.

20.30 **Se Sverige!** Det här är Sverige. I alla fall delar av det, sett genom några amatörfilmares ögon.

21.00 **Filmkrönikan.** I höstens första filmkrönika tas bl a upp Bo Widerbergs film "Manaen på taket" och "Musikfilmen".

21.35 **Kvällsöppet.** Marianne Söderberg och Östen Warnerbring med gäster. Malmö.

22.30 **TV-nytt, väder.**

22.35—23.05 **Videoäventyr.** Jag är energins källa. Det här programmet visar på möjligheten att uppleva och börja arbeta med de oändliga resurser vi har inom oss.

TV Fredag

FREDAG 24 SEPTEMBER

TELEVISION 1

Skol-TV:

9.00—9.20 **Skeppet,** åk 4—6. 2. Resan till skräcklandet.

10.00—10.10 **Switch on 4,** åk 3.

10.15 **Runt i naturen.** 2. Med andra ögon.

10.35—11.00 **Datorer** — på våra villkor. 1. Automatiserad makt.

Skol-TV:

12.20—12.55 **Barnkunskap,** åk 2, gymn. Den svårtydda verkligheten.

13.10 **Matinéteater.** Textat. Heil Caesar, del 1. Gymn.

13.40—14.00 **Blanda klang i klassen. Lärarprogram för mellanstadiet.**

16.30 **Halvfem:** Daghemmet och den elektriska draken. 2. När barnen på daghemmet fick åka till museet med den elektriska draken.

17.00—17.15 **Språka** — i dag på grekiska.
Nikos från Castellorizo.

17.25 **Tapahtumia.** Aktuellt för finskspråkiga.

17.55 **Meddelanden.**

18.00 **TV-nytt och väder.**

18.05 **Ut med språket i cirkel.** Textat.

18.15 **På vägar av din nåd...** På sommaren samlas i byn Siitama i Finland gamla och unga till gemensam båtfärd till den lilla träkyrkan på andra sidan sjön...
Det är en gammal tradition från 1600-talet som följts upp genom det aktiva kulturarbetet i bygden.

18.30 **Sveriges magasin.** Värd: Steen Priwin.

19.10 **Trollbunden** — amerikansk filmthriller från 1945.
Repris från 24.7.74.

21.00 **Aktuellt och väder.**

21.30 **TV-nytt.**

21.35—22.35 Sicken vicka med Lasse Holmqvist. Medv. bl a Nisse Ahlroth, Ake Arenhill, Rune Ek, Agneta Prytz, Mixed Media, Edvard Wojcicki och Bengt Jelvefors kvartett.

TELEVISION 2

17.25 **TV-nytt och väder.**

17.30 **Barbapapa.**

17.35 **ca Companie Pajas** — clownerna Inger Henriksson och Alain Mangematin.

18.00 **Rocky** — engelsk serie. Del 2.

18.30 **Den osynlige mannen** — amerikansk äventyrsserie efter H G Wells' framtidsversion. 2. "Seans med skojare".

19.20—19.30 **Regionala nyheter.**
Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.

19.30 **Rapport** med väder.

20.00 **Showtime:** Plats på scen: Tom Jones.

21.00 **Fredagsdeckaren: Baretta — amerikansk kriminalserie med Robert Blake i titelrollen. "Begärlig bok".**

21.50 **USA 200 år:** 3. Stress. Jäkt, stress och ångest i storstaden New York.

22.30 **TV-nytt och väder.**

22.35—23.55 **Videoäventyr: Energins** äventyr — Dansen i tid och rum. Det här är det friaste och mest experimentella programmet i serien. Det bygger nästan helt på den nya videokonsttekniken, att måla med elektroner, och är en variant av skapelsehistorien, hur utvecklingen går från enhet till total uppsplittring och tillbaka igen till den ursprungliga harmonin.
Skapelsekraften representeras av en gudinna som föder fram universum genom olika energicenter i sin kosmiska kropp. Genom kombinationen av de fyra elementen: luft, eld, vatten och mineral kommer slutligen jorden till.
Dans i tid och rum: Linda Gustavson.

TV Lördag

LÖRDAG 25 SEPTEMBER

TELEVISION 1

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:

9.30 **Tapahtumia.** Aktuellt för finskspråkiga.

10.00 **Vastavirtaset.**
Motströms — serie för barn och deras föräldrar om en familjs vardagliga problem. Textad på svenska.

10.20—11.00 **Kulttuuriporttl.**
Kulturrapport från Lappland. Textat på svenska.

17.25 **Por favor 2.**
Sänds även 26.9 kl. 08.30, 29.9 kl. 11.30.

17.55 **Helgmålsbön** från Badelunda kyrka i Västmanland.

18.00 **TV-nytt och väder.**

18.0 **Aktuellt i veckan.** Textat.

18.30 **Skall deltat försvinna?** I år pågår en internationell kampanj för att rädda våtmarkerna — myrar, strandängar, kärr och deltaområden. I Botswana ligger Okavangodeltat, ett av de områden den här kampanjen siktar in sig på.

19.20 **Familjelagen i cirkel.** Textat.

19.30 **Fablernas värld.** Fröken Stork kommer tillbaka till Skogen-Med-Alla-Djuren.

19.35 **Alla vi bara i Bullerbyn.** 13. Året om i Bullerbyn.

20.00 **Röjning på teatervinden.** Några pärlor ur 30-, 40- och 50-talets revyer på Scala, Södran och Folkets Husi Stockholm. Mona Andersson, John Harryson, Beatrice Järås och Olof Lundström fortsätter att ploakca bland godbitarna. Sven Paddock och Uno "Myggan" Ericson presenterar revyhistorik.

21.00 **Aktuellt** och väder.

21.20 **TV-nytt.**

21.35—22.25 **Larmet går.** 3.

TELEVISION 2

14.00 **Samtal för miljarder.** Telefonindustrin har nu växt i 100 år.
Vilka möjligheter och risker finns med dagens telekommunikationer och hur fungerar konkurrensen, dör företagen slåss, inte med apparater, utan med tekniskt kunnande, och där köparen inte är enskilda individer utan hela länder.
Repris från 24.5.

15.20—16.05 **Chile, Chile solidaritet. Ett program om förtrycket i Chile, kampen mot fascismen och de svenska solidaritetsaktionerna för Chiles folk, som framst kom till uttryck i samband med Davis Cupmatchen i Båstad i september förra året.**
Repris från 28/1.

16.55 **Skattkammarön.** Del 4. Textad repris.

17.25 **TV-nytt och väder.**

17.30 **Bullerbock.**

18.00 **Lördags.** Anna är tolv år. Tre gånger har hon varit tvungen att fly från sitt hem.

18.30 **Vaktparadernas vaktparad.** Bo Anecker rapporterar från The Edinburgh Military Tattoo 1976.

19.30 **Rapport** med väder.

20.00 **Den gyllene tulpanen** — franskitalienesk långfilm från 1952.
Repris från 1969.

21.35 **Sicilien** — musiken och människorna. En fransk filmdokumentär om den sicilianska musiken som den möter i kyrkan, i arbetet, på festen och i den politiska propagandans tjänst. Men vi får också inblickar i en siciliansk vardag med arbetslöshet, immigration och med en maffia som i vissa byar behärskar om inte tillgången på dricksvatten.

22.30 **TV-nytt och väder.**

22.35—23.05 **Lördagsfarsen: Krutgubbar.** I rollerna: Arthur Lowe, John Le Mesurier och Clive Dunn.